

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

Vliv vrstevníků na delikvenci mládeže

Diplomová práce

Influence of Peers on Juvenile Delinquency

Diploma thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PhDr. Alena MAREŠOVÁ Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Kateřina CMÍRALOVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne

.....
Bc. Kateřina CMÍRALOVÁ

Poděkování

Děkuji především paní PhDr. Aleně Marešové Ph.D., za odborné vedení mé práce a za cenné rady, které mi poskytla během zpracování. Velké díky patří také všem respondentům, jejichž odpovědi jsou nejdůležitějším dílem praktické části diplomové práce. Další poděkování patří mé rodině za podporu během celého studia.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá kriminalitou mládeže. Práce je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou v první řadě vymezeny základní pojmy, které s danou problematikou souvisí. Následující kapitoly jsou zaměřeny na fenomenologii a etiologii kriminality mládeže. V kapitole věnující se etiologii jsou rozebrány faktory působící na mládež v průběhu jejího vývoje, čímž ovlivňují možný vznik kriminálního chování. Důraz je kladen na vliv vrstevnické skupiny. Praktická část je tvořena dotazníkovým šetřením, jehož cílem je zjistit, jak moc se mládež nechává ve svých názorech ovlivňovat svými vrstevníky, ať už v reálném životě nebo prostřednictvím sociálních sítí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mládež * delikvence * kriminalita * rodina * vrstevnická skupina * prevence * rizikové chování * vliv *

ANNOTATION

This diploma thesis deals with youth crime. It is divided into two parts, theoretical and practical. In the theoretical part, the basic concepts related to the given issue are defined. The following chapters are focused on the phenomenology and etiology of youth crime. In the chapter devoted to etiology, the factors affecting the youth during their development are discussed, thereby influencing the possible emergence of criminal behavior. Peer group influence is emphasized. The practical part is made up of a questionnaire survey, the aim of which is to find out how much young people allow themselves to be influenced in their opinions by their peers, either in real life or through social media.

KEYWORDS

Youth * delinquency * criminality * family * peer group * prevention * risky behaviour * influence*

Obsah

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Vymezení základních pojmů	9
1.1 Mládež	9
1.2 Kriminalita a delikvence	10
1.3 Rizikové chování mládeže	11
2 Vybraná právní úprava	12
3 Osobnost pachatele trestných činů	13
3.1 Profil mladistvého pachatele	13
3.2 Charakteristické znaky osobnosti delikventa	15
4 Fenomenologie delikvence	16
4.1 Struktura kriminality mládeže.....	16
4.2 Statistický vývoj kriminality mládeže	20
5 Etiologie delikvence	25
5.1 Biologické faktory	25
5.2 Psychické faktory.....	25
5.3 Sociální faktory	26
5.3.1 Rodina.....	27
5.3.2 Školní prostředí.....	29
5.3.3 Média a sociální sítě	30
5.3.4 Vrstevnické skupiny	32
5.3.4.1 Subkultury mládeže.....	35
5.3.4.2 Gangy	36
5.3.4.3 Vrstevníci v online prostředí.....	37
6 Prevence a možnosti řešení kriminality mládeže	38

II PRAKTICKÁ ČÁST	42
7 Dotazníkové šetření	42
7.1 Cíl výzkumu + stanovení hypotéz	42
7.2 Charakteristika dotazníku	42
7.3 Výběr respondentů	43
7.4 Dotazník	43
8 Verifikace stanovených hypotéz	65
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
SEZNAM OBRÁZKŮ	75
SEZNAM TABULEK	77
SEZNAM PŘÍLOH	78
PŘÍLOHY PRÁCE	79
SEZNAM ZKRATEK	85

ÚVOD

Tématem diplomové práce je *Vliv vrstevníků na delikvenci mládeže*, a to především z toho důvodu, že je kriminalita mládeže jedním z negativních sociálních jevů, které mají vliv jak na jednotlivce, tak na celou společnost. Na jedince již od jeho dětství působí mnoho faktorů, které ho ovlivňují a určitým způsobem formují jeho budoucí osobnost. Tím je myšleno to, jak se jako člověk bude chovat, jaký bude jeho postoj k odlišným situacím, jaké vztahy bude mít s jinými lidmi nebo jaké prostředí vytvoří pro svou vlastní rodinu. Zaměření na mládež je na místě, jelikož se jedná o jednu z nejrizikovějších skupin obyvatelstva a je velice důležité, aby se u této cílové skupiny předcházelo vzniku veškerých sociálně patologických jevů.

Cílem práce je v první řadě charakterizovat problematiku delikvence mládeže, včetně jejího vývoje během posledních let, a následně se zaměřit na její fenomenologii a etiologii. Pozornost bude soustředěna na faktory, které na mládež působí a tím ovlivňují její vztah a postoj k delikventnímu chování. Metody zpracování jsou zejména komparace literárních zdrojů, dotazníkové šetření a následná analýza a interpretace sebraných dat.

Teoretická část práce se skládá z pěti hlavních kapitol. Cílem první kapitoly je vymezit základní pojmy, které souvisí s problematikou kriminality mládeže. Jsou zde vysvětleny pojmy jako mládež, delikvence nebo rizikové chování. Druhá kapitola je věnována vybraným právním předpisům, které danou problematiku upravují. Výčet právní úpravy je pouze základní, jelikož se nejedná o hlavní část této práce, ale přesto je dle mého názoru na místě tyto předpisy alespoň zmínit. V rámci třetí kapitoly je představena charakteristika mladistvého pachatele a jeho obecné znaky, které je možné u delikventních osob pozorovat. Čtvrtá kapitola je věnována fenomenologii kriminality mládeže, kde je pozornost zaměřena na strukturu kriminality mládeže a také její vývoj zhruba od roku 2010. Pátá kapitola je kapitolou hlavní a jsou v ní rozebrány faktory, které mají vliv na vývoj jedince a tím pádem ovlivňují i jeho možný rozvoj delikventního chování. Faktory jsou rozděleny do tří skupin, a to na faktory biologické, psychické a sociální. V rámci biologických faktorů je práce zaměřena zejména na geneticky dané

dispozice, pohlaví a věk. Do psychických faktorů byly při zpracování práce zařazeny pojmy jako duševní poruchy, rozumová způsobilost nebo úroveň inteligence, kterou je možné považovat za kombinaci biologických a psychických faktorů. Sociálním faktorům je věnována největší pozornost, jelikož sem spadají velmi významní činitelé působící na vývoj jedince, jako je rodina, školní prostředí, média nebo skupiny vrstevníků. Zejména v rodině tráví jedinec nejvíce svého času, a to především na začátku svého života, tudíž si od svých rodičů, sourozenců a jiných příbuzných přebírá základní životní postoje. Postupem času se takovou náhradní rodinou pro jedince stávají vrstevníci, které začne upřednostňovat před časem stráveným s rodinou. Mají stejné názory, zájmy a jedinec ve svých vrstevnících nalézá porozumění a podporu. Jedinec však nemusí být ovlivňován jen kamarády, se kterými se stýká v reálném světě, ale může své názory a postoje měnit například vlivem influencerů, které sleduje v online prostředí. Šestá kapitola je zaměřena na vcelku klíčové téma, a tím je prevence kriminality a možnosti jejího řešení. Jsou zde uvedena možná opatření a způsoby, kterými je možné kriminálnímu jednání předcházet a snižovat jeho případné následky.

Praktická část diplomové práce je zpracována formou dotazníkového šetření, které bylo provedeno ve školním prostředí mezi studenty ve věku cca 13-18 let. Dotazník byl realizován s cílem sběru dat týkajících se delikventního chování u mládeže a vlivu vrstevníku, jak v reálném světě, tak v online prostředí. Tato získaná data jsou potřebná pro vyhodnocení předem stanovených hypotéz, jejichž ověřování je poslední kapitolou v rámci praktické části diplomové práce.

Zdrojovou oporou pro zpracování této práce byla především odborná literatura, jak česká, tak zahraniční, odborné články a dále webové stránky zaměřené na problematiku mládeže. Veškeré použité zdroje jsou uvedeny na konci práce a přebrané informace jsou řádně ocitovány.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení základních pojmů

Na začátek každé práce je důležité vymezit základní pojmy, které se v dané práci objevují a stanovenou problematiku definují. Je zde tedy pro představu a srovnání uvedeno několik vybraných definic a popisů konkrétních pojmů, které jsou pro začátek nejpodstatnější.

1.1 Mládež

Na pojem mládež je možné nahlížet hned z několika směrů a tím pádem existuje větší množství definic. Nejčastěji se jednotlivé definice rozcházejí ve věkovém rozmezí této skupiny. V rámci kriminologie je na **mládež** nejčastěji pohlíženo z hlediska sociologie a jako mládež jsou posuzovány osoby, které ještě nejsou ze společenského hlediska sociálně zralé, dostatečně samostatné a věkové rozmezí je uváděno zpravidla **12-24 let**.¹ Jak je již zmíněno výše, věkové hranice jsou v rámci této tematiky dosti pohyblivé.

Podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže se **mládeží** rozumí děti a mladiství. Dítětem je dle zákona osoba mladší patnácti let a mladistvým je ten, kdo dovršil patnácti let věku, ale nepřekročil osmnáctý rok.² Přesto, že každý upřednostňuje definice jiné, princip zůstává stále stejný.

Pro zpracování této práce, hlavně tedy její praktické části, nebyla stanovena přesná věková hranice, se kterou by se mělo pracovat, jelikož, jak je již zmíněno výše, je tato hranice dosti pružná a proměnlivá. Obecně lze ale říci, že se věk všech respondentů v dotazníkovém šetření pohyboval v rozmezí **13-19 let**. Na každého jedince působí mnoho faktorů, které ovlivňují jeho vývoj, a tedy jeho mentální vyspělost a samostatnost. Z tohoto důvodů nelze věkovou hranici stanovit přesně, jelikož je každý jedinec stejného věku naprosto rozdílný, ať už svou inteligencí či zkušenostmi.

¹ MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminalita mládeže v podmínkách současné české společnosti: pro studenty magisterského studijního programu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-483-0. Str. 15.

² Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, § 2 odst. 1.

1.2 Kriminalita a delikvence

Kriminalita by se dala zjednodušeně chápat jako chování, které je považováno za trestné a jehož spáchání je určitým způsobem sankcionováno. Synonymem ke slovu kriminalita, se kterým se také můžeme setkat, je pojem zločinnost. Pojem kriminalita zahrnuje především jednání dospělých jedinců, pro mládež se používá spíše pojem delikvence, který je vymezen níže.

Pro tento pojem existují dvě pojetí, a to legální a sociologické. Z legálního hlediska je **kriminalita** chápána jako souhrn jednání, které trestní právo posuzuje jako trestné činy. Na druhou stranu sociologické pojetí kriminalitu vymezuje jako chování, které se odchyľuje od určitých norem, jedná se tedy o pojetí širší a bez závislosti na trestním právu. Kriminalita jako taková se dá dělit podle nejrůznějších faktorů, ať už se jedná například o její strukturu nebo rozsah. Existují dvě základní kategorie, na které se dá kriminalita rozdělit, a těmi jsou kriminalita zjevná (registrovaná) – ta, která vyšla najevo a je oficiálně evidována a kriminalita latentní (skrytá) – ta trestná činnost, která najevo nevyšla.³

Pojem **delikvence** (z latinského *delinquere* = provinit se) se dá vymežit více způsoby. Jedna z definic uvádí, že pojem delikvence se dá chápat jako: „*Forma společensky zvláště závažného, nepřijatelného chování s protispoločenským dopadem. Za delikventa můžeme označit jedince, který se takto vymezeného jednání dopustil či dopouští.*“⁴ Jedná se tedy o porušování a nerespektování morálních, mravnostních a společenských norem, které jsou pro daný stát žádoucí a za jejichž neplnění či nedodržování následuje sankce.

Delikvence jako taková je pojem s poněkud širokým vymezením a lze na ni pohlížet dvěma způsoby; jako na kriminalitu mládeže a také jako na deviantní jednání, které sice porušuje určité normy, ale není pro společnost tolik škodlivé.

³ BEJBL, Martin. *Struktura a vývoj kriminality v České republice*. Online, diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2009. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/24082/DPTX_2008_2_11220_HS9999_36508_0_70608.pdf?sequence=1&isAllowed=y . [cit. 2023-11-28].

⁴ BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2013-0. Str. 13.

Delikvence mládeže by se následně dala rozdělit na dvě oblasti, a to na delikvenci mladistvých a delikvenci dětí, která je mnohdy nazývána jako predelikvence.⁵

1.3 Rizikové chování mládeže

Rizikové chování velmi souvisí s pojmem delikvence, avšak není to jedno a to samé. Dalo by se spíše chápat, jako takový předstupeň delikvence samotné. Jedná se o takové jednání, kterým jedinec neporušuje zákony, nedopouští se tedy kriminální činnosti, ale vybočuje tak pouze z nějakých společností zavedených norem. Rizikové chování ovšem nemusí být pouze předstupněm delikvence u mládeže, může probíhat současně s ní nebo se mohou navzájem doplňovat.⁶

Během dospívání se jedinec často dopouští jednání, které není úplně přijatelné. Jedná tak většinou z toho důvodu, že touží po experimentování a poznávání různých hranic. Takové jednání ovšem neohrožuje pouze samotného jedince, ale může mít vliv i na společnost. Pelcák a Pelcáková ve svém studijním textu definují rizikovou mládež jako: *„dospívající, u kterých je následkem spolupůsobení více faktorů zvýšená pravděpodobnost selhání v sociální a psychické oblasti.“*⁷

Pod pojmem **rizikové chování** se dají chápat činnosti, jako je záškoláctví, zvýšená agresivita, šikana – v reálném světě, ale i v kyberprostoru (kyberšikana), požívání alkoholu nebo jiných návykových látek, drobné krádeže, poškozování cizího majetku – budovy, hřbitovní náhrobky, graffiti a podobně. Dále sem spadají nejrůznější hazardní aktivity, jako lezení po vysokých budovách, jízda mezi vagony vlaků, prolézání staveb apod. Jako formy rizikového chování lze uvést také například rasismus nebo xenofobii. Do určité míry se na rizikové chování nahlíží jako na součást běžného vývoje každého jedince. Některé z forem rizikového chování se během dospívání dopustí až polovina adolescentů.⁸

⁵ MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminalita mládeže v podmínkách současné české společnosti: pro studenty magisterského studijního programu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-483-0. Str. 17-18.

⁶ MORAVCOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana a BURIÁNEK, Jiří. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-860-3. Str. 46-47.

⁷ PELCÁK, Stanislav a PELCÁKOVÁ Monika. *Rizikové chování u dětí a mládeže*. Online, PDF. Benepal a.s., 2013. 2. vydání. Dostupné z: https://www.benepal.cz/files/project_3_file/Rizikove-chovani-aktualizovana-publikace.pdf [cit. 2023-12-21].

⁸ SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4042-3. Str. 39-41.

2 Vybraná právní úprava

Problematiku kriminality a problematiku mládeže upravuje několik právních předpisů. Zde je uveden základní výčet.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Trestní zákoník upravuje především trestní odpovědnost za spáchání trestného činu. Co se týče mládeže, stanovuje věkovou hranici trestní odpovědnosti u mladistvých a dále odkazuje na zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který upravuje trestní odpovědnost mladistvých.

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v první řadě definuje základní pojmy, jako je mládež, dítě a mladistvý. Dále upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, které jsou uvedeny v trestním zákoníku, včetně sankcí za jejich spáchání. Cílem tohoto zákona je zajistit, aby byla proti mladistvému užitá taková opatření, která ho od opakovaného spáchání daného činu odradí.⁹

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

Tento zákon se věnuje otázkám ústavní výchovy mladistvých, kteří jsou umístěni v ústavech. Vymezuje pojem zařízení, kterým se rozumí diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Dále upravuje práva a povinnosti dětí umístěných v zařízení, ředitele zařízení a osob, které jsou odpovědné za výchovu.¹⁰

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, Zákon č. 363/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218> [cit. 2023-12-28].

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109> [cit. 2023-12-28].

3 Osobnost pachatele trestných činů

Pachatel má v rámci kriminologie více významů. Nerozumí se jím pouze ten, kdo se právě dopustil trestného činu, ale také osoba, která není v trestním řízení stíhána. Může se jednat například o osoby, které si již trest za spáchání určitého skutku odpykaly, ale také osoby, které mohou být potenciálními pachateli. Poznatky o pachateli se využívají především v oborech jako je kriminalistika, trestní právo nebo soudní psychiatrie. Při definování pojmu osobnost vychází kriminologie především z psychologie. Pod tímto pojmem se rozumí jedinečný a organizovaný celek vlastností a pocitů, které se na venek projevují určitými způsoby chování. Při studiu osobnosti pachatele je tedy zkoumána jeho motivace, způsob stylu života, rodinná situace, zájem je též soustředěn na úroveň pachatelovu socializaci a adaptaci do okolního prostředí.¹¹

Typologie pachatelů trestných činů, jakožto jedna z oblastí kriminologie, umožňuje třídit pachatele na základě určitých charakteristik (znaků, kritérií) do různých skupin. Není možné sice postihnout celou osobnost určitého jedince, ale je možné určit souhrn znaků nebo vlastností, které jsou společné pro více osob, na základě čehož se následně tvoří dané skupiny.¹²

3.1 Profil mladistvého pachatele

Při vytváření charakteristiky mladistvého pachatele se zkoumá zejména rodinné prostředí, ze kterého mladistvý pochází a poměry v jakých vyrůstá, dále okruh jeho vrstevníků, se kterými se stýká, zkoumají se také jeho osobnostní rysy a motivace ke spáchání daných skutků. Cílem je tedy provést analýzu daného pachatele. Poznatky k dané analýze se shromažďují především na základě trestních dokumentací / spisů anebo ze samotné komunikace s daným mladistvým pachatelem, ve většině případů formou rozhovoru.¹³

¹¹ MASARYKOVA UNIVERZITA [MUNI]. *Osobnost pachatele trestných činů*. Online, 2013. Dostupné z: <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/osobnost> [cit. 2024-01-10].

¹² Tamtéž

¹³ MINISTERSTVO VNITRA [MV]. *Sociologická rešerše výzkumů ke kriminalitě a sociálně patologickým jevům u dětí a mladistvých*. Online, 2013. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sociologicka-reserse-vyzkumu-ke-kriminalite-a-socialne-patologickym-jevum-u-deti-a-mladistvych.aspx> [cit. 2024-01-10]. Str. 73.

V letech 2002-2003 provedl Večerka v rámci svého výzkumu rozbor trestních spisů mladistvých z vybraných okresů. Analyzovalo se přibližně 480 trestných činů, kdy necelých 92 % pachatelů byli chlapci a cca 8 % dívky. Všichni respondenti byli mladší osmnácti let a většina z nich měla dokončenou pouze základní školu. Nejčastěji šlo o trestný čin krádeže (cca 61,2 % spáchaných skutků). Trestných činů násilných se dopustili především starší jedinci, a to často absolventi zvláštních škol či mladiství, kteří neměli dokončené ani základní vzdělání. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že v rodinách, ze kterých zkoumaní pachatelé pocházejí, se často objevují nedostatky ve výchově, rodiče se sami často potýkají s nejrůznějšími formami patologického chování, ať už se jedná o užívání návykových látek, zvýšenou agresi nebo dopouštění se kriminálního jednání. V rámci výzkumu se Večerka též zaměřil na porovnání charakteristiky chlapců a dívek ve výkonu trestu odnětí svobody. U mladistvých mužů ve VTOS výzkum potvrdil, že u dvě třetiny mužských pachatelů pochází z rodiny, kde je pouze jeden z rodičů, a to povětšinou matka. U těchto pozorovaných pachatelů se často objevovalo jednání jako gamblersství, časté útoky z domova, užívání alkoholu a jiných návykových látek a podobně. Z provedených rozhovorů vyšlo najevo, že sledovaní pachatelé mužského pohlaví často pocházejí ze sociálně slabších rodin, postrádají pevné rodinné vazby, mají špatné školní výsledky, a to vede v mnoha případech i ke záškoláctví. Jedná se o osoby se slabou slovní zásobou a nízkou úrovní intelektu. Často jednájí mnohem impulzivněji než ostatní jedinci a mají pocit méněcennosti a vydědění. Co se týče pachatelek ženského pohlaví, ve VTOS je jich oproti mužům mnohem méně. Do výzkumu se tedy ke sledovaným dívkám do osmnácti let muselo přiřadit i pár žen ve věku 18-25 let. Více než 30 % sledovaných pachatelek uvedlo, že se potýkají s nejrůznějšími formami psychických nemocí a většina z nich se dokonce pokusilo o sebevraždu. Zhruba polovina žen vyrůstala v neúplné a nefunkční rodině, kde docházelo ke konfliktům.¹⁴

¹⁴ MINISTERSTVO VNITRA [MV]. *Sociologická rešerše výzkumů ke kriminalitě a sociálně patologickým jevům u dětí a mladistvých*. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sociologicka-reserse-vyzkumu-ke-kriminalite-a-socialne-patologickym-jevum-u-deti-a-mladistvych.aspx> [cit. 2024-01-10]. Str. 73-76.

3.2 Charakteristické znaky osobnosti delikventa

Při charakterizování osobnosti delikventních jedinců jde o zkoumání a vyhodnocování zvláštností a rozdílností od zbytku obyvatelstva. Cílem je zjistit co pachatele vede ke spáchání činu, jaká je jeho motivace a zda je možné na základě veškerých odlišností vymezit konkrétní model jeho osobnosti. Na základě pokusů se došlo k závěru, že nelze definovat jeden konkrétní osobnostní model pachatele, ale je možné u delikventních jedinců pozorovat obecné znaky, na základě, kterých je možné je charakterizovat.¹⁵

Obecně lze říci, že u jedinců, kteří se dopouští kriminálního chování, je ve většině případů možné pozorovat tyto vlastnosti:

- Jsou schopni logicky uvažovat o svém cíli, jehož chtějí dosáhnout, ale nepřipouští si následky, které mohou po daném jednání následovat. Mnohdy pro ně ani samotný trest není dostatečným varováním a své jednání i přes to kolikrát opakují.
- Často mají tendenci k agresivnímu chování a k vyšší impulzivitě.
- Velké množství delikventů bývá emočně labilní, jedinci jsou často chladní vůči svému okolí a postrádají schopnost vcítit se do druhého člověka. K ostatním se mnohdy chovají negativně až nepřátelsky.
- Nepocítují vinu, trpí sebelítostí a příčiny svého chování často svalují na ostatní.
- Delikventům jde často jen o své vlastní uspokojení, k ostatním jsou tedy často lhostejní.
- Svě jednání mají tendenci jakkoliv ospravedlňovat a nepřipouští si, že provedli něco špatného.
- Mnoho delikventních jedinců věří, že takovýmto jednáním dosáhnou úspěchu.¹⁶

¹⁵ BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2013-0. Str. 21-22.

¹⁶ Tamtéž, str. 22-25.

4 Fenomenologie delikvence

4.1 Struktura kriminality mládeže

Struktura trestné činnosti u mládeže je vcelku proměnlivá. Na základě každoročních statistik Policie České republiky je možné říci, že u mladistvých každý rok převládá majetková kriminalita. V následující tabulce jsou uvedeny hodnoty jednotlivých typů kriminality spáchané mládeží v letech 2016–2023. V první řadě je porovnáván celkový počet skutků spáchaných mládeží do 17 let v daném roce a poté jsou počty zaměřeny na jednotlivé kategorie kriminality. Jednotlivé kategorie jsou následující:

- Násilná kriminalita = vraždy, usmrcení, rvačka, vydírání, týrání a další TČ
- Mravnostní kriminalita = sexuální nátlak, znásilnění, kuplířství, obchodování s lidmi a další mravnostní TČ
- Majetková kriminalita = krádeže, zpronevěra, podvod, poškození cizí věci a další TČ
- Ostatní kriminalita = výtržnictví, sprejerství, šíření toxikomanie a další TČ
- Zbývající kriminalita = dopravní nehody, týrání zvířat, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny a jiné TČ
- Hospodářská kriminalita = pašování, krádeže, zpronevěra, podvod, úplatkářství a další TČ¹⁷

Dle zmíněných statistik PČR je tedy možné vidět, že jednotlivé hodnoty jsou vcelku kolísavé, ale i přesto se počet skutků spáchaných mládeží neustále pohybuje mezi 3–4 tisíci. Výjimkou je statistika za rok 2023, kdy hodnota celkového počtu skutků spáchaných dětmi nebo mladistvými překročila hranici 4 tisíce. Jak už bylo zmíněno na začátku, nejvyšší počet spáchaných skutků je u majetkové trestné činnosti a hned za ní se nachází ostatní kriminalita, do které patří skutky jako sprejerství a podobně. Nejméně početnou kategorií v každém roce je kriminalita zbývající.¹⁸

¹⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-07].

¹⁸ Tamtéž

Tabulka 1 – Statistika kriminality mládeže

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kriminalita mládeže	3 689	3 758	3 860	3 978	3 659	3 245	3 513	4 175
Násilná k.	715	705	743	778	656	658	701	947
Mravnostní k.	388	407	493	555	465	485	564	645
Majetková k.	1 423	1 531	1 321	1 382	1 285	1 067	1 060	1 315
Ostatní k.	909	831	1 018	977	976	850	1 060	1 138
Zbývající k.	108	101	112	103	96	88	85	89
Hospodářská k.	146	183	173	183	180	97	41	40

Zdroj dat: Statistiky PČR¹⁹

Následující tabulka znázorňuje jednotlivé skutky z konkrétních kategorií kriminality, které se v případech mladistvých objevovaly asi nejčastěji, a to v letech 2020-2023. Z majetkové trestné činnosti se nejčastěji jedná o krádeže prosté a krádeže vloupáním. Krádeže motorových vozidel nejsou oproti nic až tak časté. Hned za krádežemi prostými a krádežemi vloupáním se nachází například úmyslné ublížení na zdraví, kterých se za rok dopustí zhruba 250 mladistvých, v roce 2023 dokonce došlo k překročení počtu 300 skutků. Jak z tabulky vyplývá, následují činy jako maření výkonu úředního rozhodnutí, kterého se v posledním roce dopustilo 455 zástupců mládeže, dále také nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů, kde se počet skutků pohybuje v rozmezí 100–200 činů. Mnoho dětí nebo mladistvých se dopouští také sprejerství, konkrétně jde tedy o hodnoty pohybující se okolo 300 skutků. V roce 2023 však došlo ke snížení počtu případů sprejerství, a to na hodnotu 211. Dalším skutkem je pohlavní zneužití, včetně pohlavního zneužití pod vlivem, kterého se dopustí též přibližně 300 mladých jedinců. V roce 2023 došlo k výraznému překročení zmiňované hranice 300 případů.²⁰

¹⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-08].

²⁰ Tamtéž

Tabulka 2 – Přehled spáchaných TČ mládeží v letech 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
NÁSILNÁ KRIMINALITA				
Vražda	4	4	7	9
Úmyslné ublížení na zdraví	234	242	247	303
Vydírání	72	88	94	118
Nebezpečné vyhrožování	49	47	45	88
MAJETKOVÁ KRIMINALITA				
Krádeže prosté	780	563	506	600
Krádeže vloupáním	308	259	244	400
Krádeže motorových vozidel	122	100	113	130
MRAVNOSTNÍ KRIMINALITA				
Znásilnění	67	60	81	89
Pohlavní zneužití	262	292	294	342
JINÉ				
Sprejerství	256	203	357	211
Maření výkonu ÚR	265	285	342	455
Nedovolená výroba a držení PLJ	156	95	123	149

Zdroj dat: Statistiky PČR²¹

V posledních několika letech dochází k výrazné změně prostředků, kterými je kriminalita páchána a to tak, že je čím dál tím častěji páchána prostřednictvím komunikačních technologií a sociálních sítí. S větším vývojem technologií a internetu dochází i ke zvyšování času, který mladí jedinci tráví online. Kyberkriminalita je považována za takovou startovací kriminální činnost, kdy mládež využívá online prostor k páchání prvních protiprávních jednání a tím udělají první krok do světa zločinu. Díky té skutečnosti, že jsou jedinci při užívání internetu v anonymitě, se cítí mnohem bezpečněji a méně se bojí odhalení a případného potrestání. Ve chvíli, kdy se opakovaně setkávají s tím, že je jejich

²¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-08].

kyberkriminalita úspěšná, není odhalena apod., může to vést ke zvýšení sebevědomí a opakování trestných činů. Motivace k takovýmto útokům má mnoho podob. Může jít samozřejmě například o finanční zisk, ale zároveň je možné se tímto způsobem vyrovnávat s osobními problémy nebo se někomu pomstít. Kyberkriminalita u mladých lidí většinou souvisí s jejich neschopností řešit konflikty nebo mezilidské vztahy v reálném životě, ať už se jedná o rozchod s partnerem nebo problém s navázáním sociálního kontaktu. Je tedy potřeba přizpůsobovat strategie boje proti kriminalitě novým technologiím.²²

Výraznou změnou, která se nedá přehlédnout je ten fakt, že dochází k nárůstu mravnostní kriminality mládeže, konkrétně případy znásilnění a pohlavního zneužívání, jak je možné vidět i v tabulce č. 2. Všechny takové změny a vlivy se promítají i do příčin jednotlivých druhů kriminality, které mohou být následující:

- **Touha po prosazení se mezi vrstevníky** – ať už v reálném životě nebo v prostředí internetu. Tato skutečnost se promítá především projevů šikany, šíření lživých zpráv, agresivní chování, zločiny z nenávisti (tzv. hate crimes), vyhrožování a podobně.
- **Strach z odhalení vlastní nedostatečnosti nebo neúspěchu** – většinou vyústí v majetkovou nebo násilnou kriminalitu, pomocí které si jedinec chce opatřit prostředky k získání módního zboží, alkoholu nebo jiných látek.
- **Stále dostupnější informace o sexu** – tato skutečnost často vede k nevhodnému sexuálnímu chování a dřívějšímu zahajování sexuálního života. Promiskuita se následně může promítat do mravnostní, násilné nebo drogové kriminality.
- **Být „in“ a „cool“** – jedná se zejména o vyhovování hodnotám, které prezentují youtuberi a influenceři na sociálních sítích, případně ve vrstevnických skupinách.²³

²² MAREŠOVÁ, Alena. *Dopad globalizace na delikvenci mládeže*. Kriminalistika č. 2, 2019. ISSN 1210-9150. Str. 115-126.

²³ Tamtéž

4.2 Statistický vývoj kriminality mládeže

Začátek této podkapitoly bude stručně věnovat pozornost vývoji kriminality již od dřívější minulosti, ale z toho důvodu, že se jedná o opravdu obsáhlou historii, bude následující část zaměřena především na vývoj kriminality a kriminality mládeže zhruba od roku 2010.

Statistiky sledující vývoj kriminality sahají až do 18. století, avšak v dřívější době se kladl důraz spíše na výkazy trestního soudnictví a až ve druhé řadě na statistiky samotné zločinnosti. Vývoj statistiky kriminality byl tedy postupný. Na zvláštní statistiku, která by se týkala pouze samotné kriminality a ne justice, byl zájem soustředěn zhruba od roku 1882.²⁴

Kriminalita mládeže se v evidencích začala zvláště objevovat v 60. letech 20. století a od té doby tak bylo možné sledovat její vývoj. Do 80. let se dá říct, že byla kriminalita mládeže vcelku ustálená a neobjevovaly se žádné velké výkyvy. To se ovšem změnilo v 90. letech, kdy došlo k prudšímu nárůstu kriminality celkově a tím pádem nastala i větší vlna vzestupu kriminality spáchané mládeží. Každého pátého činu, který byl objasněn, se dopustil jedinec mladší osmnácti let. Zároveň stoupl i počet mladých pachatelů, a to až dvojnásobně. Podíl mládeže – dětí a mladistvých – vzrostl ze 13 % na 20 %. Nejčastěji byli mladiství a dětští pachatelé zaznamenáni v roce 1996.²⁵

Do roku 2000 bylo možné zaznamenat celkem vysoký nárůst kriminality mládeže, a to o téměř 78 %, přesto se samotný rok 2000 stal rokem zlomovým a evidovaná kriminalita začala klesat.²⁶ Od roku 2000 tedy kriminalita mládeže neustále klesala, a to až do roku 2017, kdy došlo opět k mírnému nárůstu počtu skutků spáchaných mladistvými. Ještě v roce 2018 byl počet nepatrně vyšší, ale v letech 2020 a 2021 došlo opět k mírnému poklesu. Rok 2022 přinesl mírné zvýšení počtu spáchaných skutků mladistvými a vedlo to až k té skutečnosti,

²⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2. Str. 16.

²⁵ Tamtéž, str. 17-21.

²⁶ MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminalita mládeže v podmínkách současné české společnosti: pro studenty magisterského studijního programu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-483-0. Str. 77-78.

že v roce 2023 došlo k překročení hranice 4 tisíc, což zde bylo naposledy v roce 2014.²⁷

Díky již zmiňovaným, každoročně zveřejňovaným, statistikám Policie České republiky je možné sledovat, jak se kriminalita postupem let vyvíjí, zda počty spáchaných skutků stoupají nebo naopak klesají. Z následujícího grafu vyplývá, že během posledních třinácti let kriminalita klesá, a i přes to, že v roce 2022 došlo k mírnému zvýšení počtů spáchaných trestných činů, je kriminalita stále o téměř polovinu nižší než v roce 2010. K objasnění však dojde pouze u přibližně poloviny ze všech registrovaných trestných činů, jak je patrné z tabulky a grafu.²⁸

Tabulka 3 – Vývoj kriminality v letech 2010–2023

Roky	Registrované trestné činy	Objasněné trestné činy	TČ spáchané mládeží	TČ spáchané dětmi	TČ spáchané mladistvými
2010	313 387	130 744	6 698	1 584	5 339
2011	317 177	135 168	6 810	1 636	5 427
2012	304 528	133 371	5 963	1 463	4 713
2013	325 366	142 204	4 937	1 286	3 845
2014	288 660	141 334	4 566	1 350	3 367
2015	247 628	126 081	3 944	1 308	2 747
2016	218 162	116 117	3 689	1 250	2 585
2017	202 303	107 920	3 758	1 273	2 636
2018	192 221	105 710	3 860	1 334	2 656
2019	199 221	105 994	3 978	1 575	2 572
2020	165 525	93 140	3 659	1 435	2 372
2021	153 233	87 744	3 245	1 257	2 155
2022	181 991	96 229	3 513	1 548	2 146
2023	181 417	100 477	4 175	1 681	2 715

Zdroj dat: Statistiky PČR²⁹

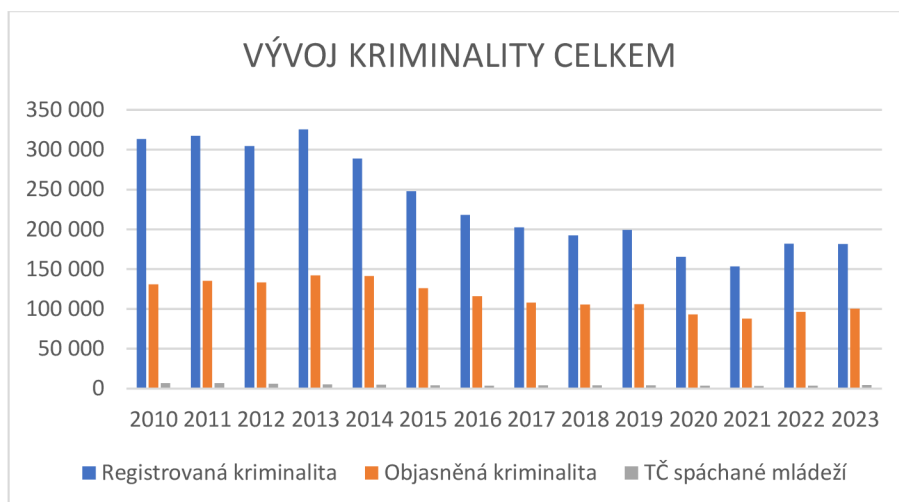
²⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-08].

²⁸ Tamtéž

²⁹ Tamtéž

Pro lepší přehlednost předchozích dat za roky 2010-2023 byla tabulka převedena také do grafické podoby, což umožňuje lepší orientaci a kvalitnější představu ve zmiňovaném vývoji kriminality. Následující graf tedy zobrazuje pouze porovnání vývoje kriminality registrované a oproti ní počet trestných činů, u kterých došlo k objasnění. Pro představu jsou do grafu zařazeny také hodnoty týkající se kriminality mládeže, ovšem ty jsou oproti celkové kriminalitě minimální. Z tohoto důvodu byl vytvořen i druhý graf, který je zaměřen samostatně na vývoj kriminality mládeže. Následující graf představuje, jak již bylo zmíněno, vývoj celkové kriminality a též případy, ve kterých došlo k objasnění. Data jsou totožná s daty uvedenými v předchozí tabulce a jsou převzata z policejních statistik zveřejňovaných na stránkách Policie České republiky.

Obrázek 1 – Vývoj celkové kriminality od roku 2010

Zdroj dat: Statistiky PČR³⁰

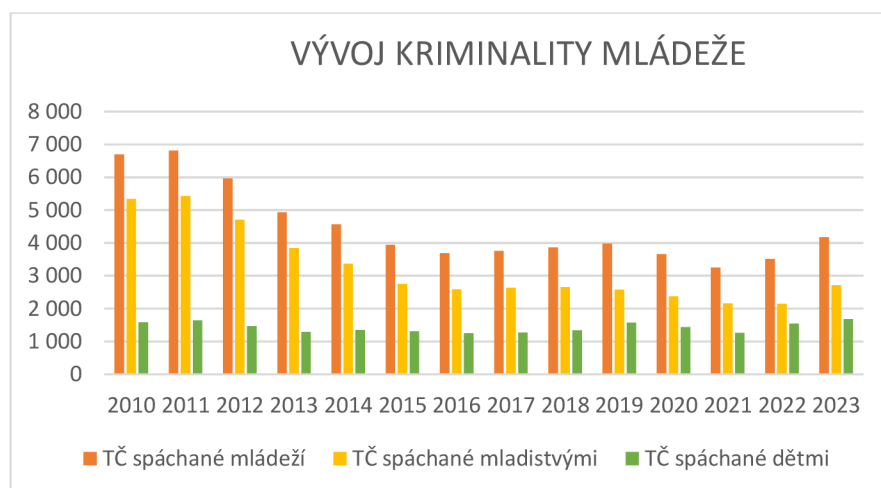
Následující graf znázorňuje, jak je patrné, vývoj kriminality mládeže. Jsou zde uvedeny hodnoty jak celkového počtu skutků spáchaných mládeží, ale také jsou tyto hodnoty rozděleny na skutky spáchané dětmi a skutky spáchané mladistvými. Jak je možné vidět, zelený ukazatel znázorňující hodnoty trestných činů (přečinů) spáchaných dětmi kolísá minimálně, a ač se tyto hodnoty každoročně pohybují v rozmezí 1 000 – 2 000 případů, vzhledem ke klesající kriminalitě spáchané mladistvými je i takto „nízký“ počet čím dál tím výraznější

³⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-08].

vzhledem k tomu, že se tím pádem čím dál tím více vyrovnává počtu skutků spáchaných mladistvými. Oproti roku 2010 se počet skutků spáchaných dětmi zvýšil přibližně o 100 a je zatím za všechny roky nejvyšší. V průběhu let se jinak počet pohyboval většinou okolo hodnot 1 300 – 1 500.³¹

Mladiství na druhou stranu své registrované počty každým rokem úspěšně snižují, až na pár výkyvů a zakolísání kolem roku 2017 a 2018. Od té doby pokles opět pokračoval, až do roku 2023, kde počet vzrostl o cca 560 případů. I přesto je však hodnota z roku 2023, konkrétně registrovaných 2 715 případů, opravdu výrazně nižší než v roce 2010, kdy bylo za rok zaregistrováno až 5 339 případů, kdy se mladistvý dopustili spáchaní trestného činu. Obecně lze tedy říci, že během posledních let celková kriminalita mládeže měla spíše klesající průběh s pár zakolísáními, avšak v posledním roce došlo opět k mírnému nárůstu spáchaných skutků.³²

Obrázek 2 – Vývoj kriminality mládeže od roku 2010

Zdroj dat: Statistiky PČR³³

Důležitým faktorem při posuzování vývoje kriminality mládeže jsou samozřejmě také demografické údaje. Je potřeba sledovat vývoj zastoupení samotné mládeže v celkovém počtu obyvatel. To znázorňuje následující graf, ve kterém můžeme vidět postupný vývoj jak celkového počtu obyvatel, tak vývoj

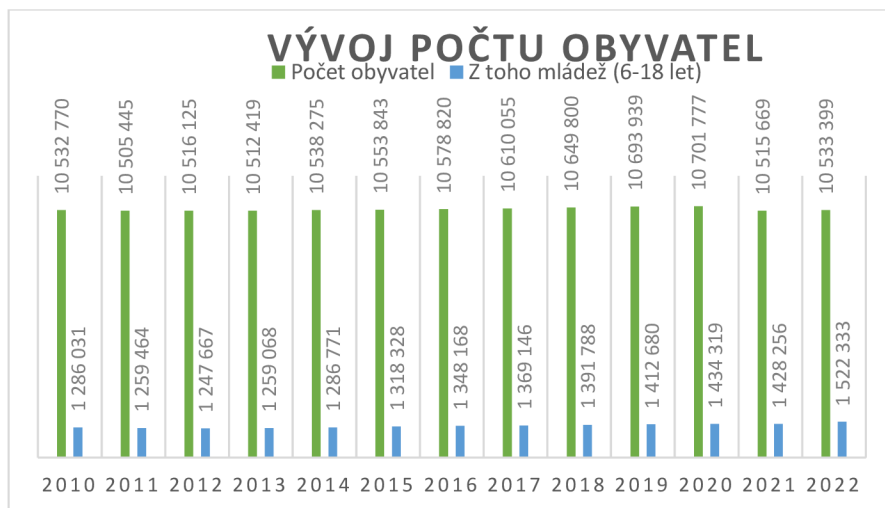
³¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 2024-02-08].

³² Tamtéž

³³ Tamtéž

obyvatel od 6 do 18 let, a to od roku 2010 do roku 2022, rok 2023 totiž zatím není vyhodnocen celý, ale jen jeho část. Data jsou převzata z Českého statistického úřadu.

Obrázek 3 – Vývoj počtu obyvatel od roku 2010

Zdroj dat: ČSÚ³⁴

Z grafu lze vyčíst, že zastoupení počtu mládeže v celkovém počtu obyvatel je každoročně větší než jedna desetina. V roce 2010 byl zaznamenán celkový počet obyvatel 10 532 770 osob, z toho mládež 1 286 031 osob. V roce 2020 došlo k překročení hranice celkového počtu obyvatel 10 700 000, to se však v následujícím roce změnilo a celkový počet obyvatel klesl na 10 515 669 osob. Rok 2022 zůstal, co se počtu obyvatel týče, dosti podobný, počet obyvatel se navýšil jen o přibližně 17 000. Zastoupení mládeže od roku 2010 vzrostlo celkem o 236 302 osob ve věku 6-18 let.³⁵

Zastoupení mládeže v celkovém počtu obyvatelstva odpovídalo v roce 2010 přibližně 12,2 %, v roce 2022 tato hodnota vzrostla na cca 14,5 %.

Co se týče kriminality, trestné činy spáchané mládeží dosáhly v roce 2010 přibližně 2,14 % z celkového počtu registrovaných trestných činů. V roce 2022 klesla tato hodnota na cca 2 %

³⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [ČSÚ]. *Věkové složení obyvatelstva*. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva> [cit. 2024-02-09].

³⁵ Tamtéž

5 Etiologie delikvence

Pod pojmem etiologie delikvence se rozumí zkoumání příčin, které vedou k delikventnímu chování jedince. Spadá sem velké množství faktorů, které na jedince od jeho narození působí. Tyto faktory bychom mohli rozdělit do několika skupin, a to na faktory biologické, psychické a sociální. Jednotlivé skupiny budou v této kapitole rozebrány podrobněji.

5.1 Biologické faktory

Pohlaví je jedním z faktorů, který má vliv na chování jedince. U mužů jsou zaznamenány větší a častější projevy agresivního chování, zejména vlivem mužského hormonu testosteronu. Z tohoto důvodu se poruchy chování vyskytují obvykle více než u jedinců ženského pohlaví. Dalším významným faktorem je věk jedince. Nejvíce rizikovou fází v životě je dospívání, ve kterém se formuje osobnost jedince. Poruchy chování se dají u jedince pozorovat od pěti let, nejčastěji se však projevují v období pubescence (od cca 11 let) a v období adolescence.³⁶

Vliv na poruchy chování mají také geneticky dané dispozice na základě temperamentu. Tím se rozumí způsob, jakým jedinec reaguje na určité situace. Jedinci s vyšší mírou podrážděnosti nebo impulzivity mají větší sklon k problematickému chování než jedinci emočně stabilnější. Chování je též ovlivňováno dysfunkcí mozku nebo centrální nervové soustavy. V momentě, kdy u jedince dojde k poškození struktury nebo činnosti CNS, je zde větší pravděpodobnost vzniku některé z poruch chování.³⁷

5.2 Psychické faktory

Faktorů, které souvisí s psychikou jedince, a mají tak vliv na jeho chování je velké množství. Můžeme sem zařadit duševní a rozumovou způsobilost, nedostatečné uspokojování potřeb daného jedince, ať už se jedná o potřebu lásky,

³⁶ BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2013-0. Str. 17

³⁷ Tamtéž, str. 17-18.

jistoty nebo důvěry a také nejruznější poruchy osobnosti, jako je disociální porucha, hraniční porucha osobnosti a podobně.³⁸

Dalo by se říci, že psychické faktory jsou odezvou vzájemného působení jak vnějšího prostředí, tak genetických předpokladů jedince, zjednodušeně jde tedy o to, jak se jedinec vyrovnává s vlivem jeho okolí a jak vnitřně zvládá různé nepříznivé situace. Do této kategorie je možné zařadit nejruznější psychické poruchy a onemocnění. Například neurózy, které se projevují zvýšenou přecitlivělostí jedince, přehnaným strachem a nevyrovnaností. Zařazují se sem také poruchy osobnosti a chování vyvolané užíváním návykových látek či alkoholu. Psychickým faktorem je také intelekt, jehož poruchy jsou také důležitou součástí faktorů, majících vliv na možný vznik problematického chování.³⁹

Úroveň inteligence patří do vnitřních faktorů, které mají vliv na chování jedince. Zároveň by se dala považovat za kombinaci biologických a psychických faktorů, jelikož má určitý základ ve struktuře mozku, ale zároveň je pro její rozvoj důležité také prostředí. Nízká inteligence se může začít projevovat v celkem nízkém věku, proto je možné tento problém zachytit včas a na dané dítě tak začít preventivně působit a směřovat ho ke správným způsobům chování a uznávání společensky požadovaných hodnot. V opačném případě by totiž nízká úroveň inteligence mohla urychlit vznik rizikového chování u daného jedince, jelikož takovíto jedinci bývají mnohem více ovlivnitelní.⁴⁰

5.3 Sociální faktory

Skupina sociálních faktorů má též významný vliv na chování jedince. Mezi nejdůležitější z příčin řadíme vliv rodiny, školní prostředí a vliv vrstevnických skupin. Tito činitelé ovlivňují jedince zejména v jeho vztahu ke společnosti.

³⁸ BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2013-0. Str. 18-19.

³⁹ OTTLOVÁ, Kateřina. *Vliv vrstevníků na delikvenci mladistvých*. Online, bakalářská práce. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, 2022. Dostupné z: https://theses.cz/id/1jyzei/BP_ottlova_2022.pdf [cit. 2024-01-12].

⁴⁰ TEXL, David. *Kriminalita a delikvence mládeže*. Online. In: Právní prostor, 13.06.2022. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/kriminalita-delikvence-mladeze> [cit. 2024-02-17].

5.3.1 Rodina

Rodinné prostředí je bráno jako nejdůležitější faktor ovlivňující vývoj jedince a tím pádem i jeho způsoby chování ve společnosti. Při výzkumech a nejrůznějších kriminologických teoriích, týkajících se právě delikvence, je kladen důraz především na zkoumání a popis rodinného prostředí, ze kterého daný jedinec pochází a ve kterém žije. Pokud je dítě vychováváno v rodině, která nefunguje tak, jak by měla a kde rodiče neplní dostatečně svou funkci, je možné poruchy chování dítěte přisuzovat k právě nefunkčnímu rodinnému prostředí. Důraz je kladen také na sociální postavení rodiny, její ekonomickou situaci a podobně. Rodina ovšem dítě nemusí ovlivňovat pouze v negativním směru, ale měla by přirozeně zastávat takový komfortní a protektivní postoj, kterým bude daného jedince směřovat ke správným společenským normám, motivovat ho k žádoucímu chování, a tím pádem se budou snažit zamezit případnému vzniku antisociálního a rizikového chování. Dítě si od své rodiny totiž přebírá jen přijatelné vzorce chování, ale také názory a způsoby jednání, které mají pozitivní postoj ke kriminalitě – podporování fyzického násilí, akceptování kriminálního jednání jako takového, neadekvátní reakce na antisociální chování a podobně.⁴¹

Rodinné prostředí jedince ovlivňuje pouze do určité doby. Čím je dítě starší, tím více začne být ovlivňováno spíše svými vrstevníky, se kterými se stýká během většiny dne, ať už ve škole, na zájmových kroužcích nebo ve svém volném čase. Delikventní chování dítěte tak nemusí být pouze důsledkem narušeného a nefunkčního rodinného prostředí, ale může ho naopak samo ovlivnit tak, že v původně fungujícím rodinném prostředí dojde k postupnému narušení rodinných vztahů a vazeb, a to právě antisociálním chováním daného dítěte, které je zdrojem stresu a problémů u svých rodičů či jiných příbuzných.⁴²

Problémů, které se mohou v rodině objevovat, existuje mnoho. Rolf Loeber, kriminalista a psycholog, který se zabýval kriminalitou mladistvých, například vymezil čtyři typy rodin, které mohou mít negativní dopad na dítě. Prvním příkladem jsou rodiny, kde rodiče podceňují a zanedbávají chování a emoční

⁴¹ MORAVCOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana a BURIÁNEK, Jiří. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. ISBN: 978-80-7387-860-3. Str. 74-76.

⁴² Tamtéž.

problémy svých dětí, nevěnují jim tedy dostatečnou pozornost a nenaslouchají. Jako druhý typ uvádí rodiny, které jsou samy zapojeny do různých konfliktů s ostatními lidmi. Třetí skupinou jsou rodiny, kde se jeden či oba z rodičů dopouští různých forem deviantního chování a můžou tak toto své chování přenášet na děti a jako poslední jsou zmíněny rodiny narušené rozchodem nebo rozvodem rodičů. Jak je již zmíněno výše, problémů existuje velké množství a v mnoha případech se i jednotlivé situace propojují či navzájem doplňují. Jako příklad je uvedena situace, kdy rodinné konflikty způsobené například rozvodem rodičů mohou vést k zanedbávání dětí a neuspokojování jejich základních potřeb.⁴³

V momentě, kdy v rodinném prostředí nastanou nejrůznější problémy, které mají negativní dopad na děti, by se dané potíže měly řešit, aby se předešlo delikvenci a antisociálnímu chování právě ze strany dětí, které si své trauma z domova mohou kompenzovat právě dopouštěním se některé z forem rizikového chování. Rodiče by se měli snažit vyhnout hádkám, kterým děti přihlíží, měli by pracovat na svém vztahu s dítětem, snažit se porozumět jeho potřebám a dostatečně je řešit. Také by dítěti měli naslouchat a věnovat mu dostatečnou pozornost, aby bylo možné zavčas podchytit možné trápení, se kterým dítě bojuje a předejít tak závažnějším komplikacím, které by mohly v budoucnu nastat. Možným řešením jsou i rodinné terapie, které mohou pomoci v případě, že se rodina snaží zlepšit její fungování a vztahy mezi jejími členy a tím také snížit napětí, které doma panuje.⁴⁴

Chmelík ve své příručce uvádí výčet základních kriminogenních faktorů v prostředí rodiny. Jedná se konkrétně o tyto:

1. Rozvrácená rodina
2. Závislost jednoho či obou z rodičů na alkoholu či jiných návykových látkách
3. Kriminalita jiných členů rodiny
4. Nepřiměřená výchova – přehnaná mírnost či naopak přísnost
5. Lhostejnost rodičů ke školnímu prospěchu dítěte, ke způsobu trávení volného času apod.

⁴³ SIEGEL, Larry a SENNA Joseph. *Juvenile Delinquency: Theory, Practice and Law*. St. Paul: West, 1988. ISBN 0-314-63180-1. Str. 243.

⁴⁴ Tamtéž, str. 265.

6. Pobyť dítěte v dětském domově
7. Upřednostňování pracovních aktivit rodičů před výchovou dětí⁴⁵

I v případě, že je rodina kompletní a panují v ní dobré vztahy, nemusí to znamenat to, že je dítěti poskytováno vše, co potřebuje. Rodiče by i tak měli své dítě od mala učit co je dobré, co je špatné a snažit se mu vysvětlit, že je potřeba respektovat názory a zájmy ostatních lidí a není potřeba svůj nesouhlas projevovat agresivitou nebo vytvářením zbytečných konfliktů.⁴⁶

5.3.2 Školní prostředí

V mnoha materiálech je možné se dočíst, že škola a vztah ke školnímu systému má též vliv na delikvenci mládeže. Nedostatek akademických úspěchů či negativní vztah ke školnímu prostředí může vést k větší pravděpodobnosti vzniku delikventního chování u dítěte. Toto ovšem neplatí ve všech případech. Mnoho žáků, kterým se ve škole daří, může během svého dospívání sklouznout k delikventnímu jednání a naopak děti, kterým se ve školním prostředí tolik nedaří, mohou být vůči působícím faktorům odolnější. Souvislost mezi delikvencí a školními úspěchy nemusí být vždy přímá, na jedince může v danou dobu působit více faktorů, které se navzájem doplňují. Dítě může ve školním prostředí čelit mnoha problémům, a pokud se ze strany učitelů, spolužáků nebo rodičů nesetká s potřebnou reakcí nebo pomocnou rukou, může tak svou frustraci a problémy kompenzovat právě delikventním jednáním.⁴⁷

Škola, dalo by se říci, je hned po rodině dalším velice důležitým činitelem, který ovlivňuje vývoj jedince a napomáhá vytváření jeho budoucí osobnosti. Školní prostředí by tak mělo mít pozitivní vliv na dítě či mladistvého, aby byl veden správným směrem a kvalitně připraven na svůj nastávající život. Na druhou stranu, jak už bylo zmíněno výše, může škola působit i jako negativní faktor, a to z toho důvodu, že se po nástupu do školy musí dítě adaptovat na nové prostředí, na nový systém a také na novou autoritu, kterou představuje učitel. Tato změna může

⁴⁵ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. Str. 9.

⁴⁶ MATOUŠEK, Oldřich. *Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy věznění mládeže*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-064-2. Str. 38-39.

⁴⁷ SHOEMAKER, Donald J. *Juvenile Delinquency*. Third edition. Rowman & Littlefield, 2018. ISBN 978-1-4422-7194-4. Str. 110-112.

proběhnout vcelku normálně, bez větších potíží, ale také mohou nastat určité komplikace při pokusech o vznik přátelství s ostatními spolužáky nebo při celkovém sžití s touto novou životní fází.⁴⁸

Možností, jak může škola předcházet nebo případně řešit delikventní chování u svých žáků, je mnoho. V první řadě by se škola měla snažit nějakým způsobem zabránit vzniku takového jednání nebo pokud není možné mu úplně zabránit, tak alespoň redukovat jeho výskyt. Toho může dosáhnout vytvořením příjemného školního prostředí, kde bude přívětivá atmosféra a studentům bude poskytováno porozumění a případná pomoc ve stresových či jinak nepříznivých situacích. Dále je potřeba zavést určitá opatření, kterými bude škola schopná řešit problémy či jiné nepříjemné situace, které nastanou. To souvisí například s problematikou šikany, která je ve školním prostředí celkem běžná. Dalším možným řešením jsou nejrůznější školní programy, díky kterým se dítě může naučit poznávat své emoce a naučit se je alespoň částečně ovládat, aby se předešlo agresivnímu / útočnému řešení konfliktů nebo stresových situací, jako je například prezentování nebo zkoušení.⁴⁹

5.3.3 Média a sociální sítě

Každým rokem dochází k většímu vývoji různých moderních informačních technologií, ať už se jedná o telefony, internetové připojení nebo sociální sítě. Čím více možností existuje, tím narůstá i čas, který jedinci na telefonech, u počítačů nebo televizí tráví. Dalo by se říci, že technologie a internet se postupně staly každodenní nedílnou součástí našich životů a mnoho lidí si už nedokáže představit ani jeden den bez jejich používání. To samozřejmě nemusí znamenat hned něco špatného, mnoho lidí využívá internet ke své práci nebo ke studiu. Ve chvíli, kdy se to přežene, můžou mít samozřejmě technologie na člověka i negativní vliv, ať už se jedná o různé druhy bolestí – očí, zad, omezování kontaktu s ostatními lidmi, zanedbávání osobních vztahů, větší únava, zhoršení školního prospěchu nebo zvýšená agresivita – zejména vlivem sledování pořadů, kde

⁴⁸ TEXL, David. *Kriminalita a delikvence mládeže*. Online. In: Právní prostor, 13.06.2022. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/kriminalita-delikvence-mladeze> [cit. 2024-02-17].

⁴⁹ KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3. Str. 17.

se objevuje velký výskyt fyzického násilí nebo hraním her s násilnou tematikou. V tomto případě je potřeba, aby rodiče u svých dětí kontrolovali, jak svůj čas na internetu tráví, jaké pořady sledují a jaké hry hrají. Co dítě vidí v médiích, to mu připadá normální a nevidí problém v tom, aplikovat podobné chování v reálném životě.⁵⁰

Používání sociálních sítí, jako je například Facebook, Instagram nebo Tik Tok je mezi dnešní mládeží naprosto běžné. Ale jako vše, i sociální sítě mají své výhody a nevýhody. Negativně mohou ovlivňovat psychiku jedince, což může vést k závažným psychickým problémům, jako jsou třeba úzkosti nebo deprese. Zároveň tak může být dítě vystavováno kyberšikaně nebo se, samozřejmě, může samo kyberšikany dopouštět na jiných osobách. Další nevýhodou je nedostatek pohybu. Při nadměrném trávení času na sociálních sítích postrádá jedinec potřebnou fyzickou aktivitu, což může v horších případech vést i ke zdravotním potížím – nadváha, nespavost, oslabení srdce, ztráta flexibility a podobně.⁵¹

Mimo zdravotní potíže se negativa projevují i při takzvaném sociálním srovnávání spojeným s používáním sociálních sítí. Na sociálních sítích má jedinec přístup k informacím, které sdílí ostatní lidé a může tak nahlédnout do jejich životů, i přes to, že mnohdy tento prezentovaný život není tak růžový, jak se ze zveřejňovaných příspěvků může zdát. Mladí lidé tak mají možnost srovnávat svůj život s životním stylem někoho jiného, což nemusí vždy dopadat pozitivně. Sociální srovnávání může vyvolávat mnoho pocitů, záleží na druhu informace, kterou daný jedinec porovnává a také na tom, zda v danou chvíli pozornost směřuje k podobnostem nebo naopak odlišnostem. V lepším případě nastanou pocity spojené s nárůstem sebedůvěry a motivace no a v horším případě se mohou dostavit pocity nejistoty a neschopnosti, což může z dlouhodobého hlediska vést k vážnějším psychickým problémům.⁵²

⁵⁰ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5. Str. 151-152.

⁵¹ NEWPORT ACADEMY, newportacademy.com. *Effects of Social Media on Teenagers*. Online, July 14, 2022. Dostupné z: <https://www.newportacademy.com/resources/well-being/effect-of-social-media-on-teenagers/> [cit. 2024-02-11].

⁵² KOLOUCH, David; KERNER Jakub a HRDLIČKA Michal. *Sociální sítě a jejich vliv na duševní zdraví mládeže*. Online. In: *Česká a slovenská psychiatrie*, říjen 2023. Dostupné z: <http://www.cspsychiatr.cz/detail.php?stat=1542> [cit. 2024-02-11].

5.3.4 Vrstevnické skupiny

Během vývoje jedince je naprosto normální a přirozené, že se v určitém věku začne místo rodiny věnovat spíše svým vrstevníkům, začne trávit více času s kamarády a hledat v nich oporu a své vzory. Je to především z toho důvodu, že u osob podobného věku najde lepší pochopení v aktuálně řešených tématech, názorech a samozřejmě mají častokrát stejné zájmy. Právě v tyto chvíle si jedinec začíná utvářet a formovat svou vlastní osobnost a identitu. Vrstevníci se navzájem doprovází při jedné z důležitých životních fází, a tou se rozumí přechod z dětství do dospělosti. V tuto chvíli však bývá jedinec velice náchylný k možným rizikům a je snadno ovlivnitelný svými kamarády, kteří se v této fázi stávají pro jedince takovou náhradní rodinou.⁵³

V momentě, kdy se dítě připojí k jakési partě svých vrstevníků a začne s nimi trávit svůj volný čas, přebírá tak jejich způsoby chování nebo názory. Dalo by se říci, že většina delikventního chování mládeže se rodí právě v prostředí vrstevnických skupin. Často k takovým nápadům dochází z nedostatku zábavy, a proto se jedinci rozhodnou si tento nezajímavý a nudný čas, který v danou chvíli prožívají, trochu zpestřit. Tím mnohdy dojdou až k nejrůznějším formám kriminálního chování, jako je ničení cizího majetku, vandalismus nebo například odcizení dopravního prostředku.⁵⁴

Nejasnosti mohou nastat při zkoumání těch skutečností, zda jsou děti a mladiství ovlivňováni svými delikventními vrstevníky k páchání trestných činů, ke kterému by se v normálním případě neuchýlili, nebo zda se jedná o situaci, kdy sami delikventní jedinci vyhledávají společnost jiných podobně smýšlejících vrstevníků.⁵⁵

V období adolescence nemá zatím jedinec dostatečně vyvinutou svou psychickou stabilitu a zároveň postrádá potřebné množství zkušeností ze života, které by ho posílily a zvládl by se tak přijatelně vypořádat s kdejakými

⁵³ MORAVCOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana a BURIÁNEK, Jiří. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. ISBN: 978-80-7387-860-3. Str. 113-114.

⁵⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy věznění mládeže*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-064-2. Str. 14-15.

⁵⁵ WIKSTRÖM, Per-Olof H. a BUTTERWORTH, David A. *Adolescent crime: Individual differences and lifestyles*. Willan Publishing, 2006. ISBN 978-1-84392-369-5. Str. 173.

nepříznivými situacemi, které ho mohou potkat. Ocitá se tedy v období, kdy má tendenci přehlížet, častokrát až ignorovat negativní vlivy, které na něj působí v jeho okolí a způsob svého chování bere mnohdy na lehkou váhu. Nepřipouští si, nebo možná ani neuvědomuje, jaké následky by dané jednání mohlo mít. Potřeba sdružování se ve vrstevnických skupinách je naprosto přirozená, jde jen o druh party, ke které se jedinec rozhodne přidat. V případě, že zvolí společnost vrstevníků, kteří se projevují neslušně, agresivně a vyjadřují negativní až leckdy útočné a nenávislné názory nebo postoje vůči ostatním lidem, a to z jakýchkoliv důvodů, je takové rozhodnutí nežádoucí. K takové skupině lidí se dítě nebo mladistvý může připojit z mnoha důvodů. Například touží po zviditelnění se, má potřebu vynikat mezi ostatními a určitým způsobem se odlišovat.⁵⁶

V mnoha vrstevnických partách se objevuje osoba, která zastává vůdčí postavení. Ostatní členové skupiny ho často přijímají za svůj vzor a následují všechny jeho kroky či realizují nápady, se kterými on sám přijde, bez toho, aniž by se nad daným jednáním zamysleli a vyhodnotili, jaké dopady by teoreticky mohly nastat. Názory a postoje vůdce se stávají názory všech, vlastní názory jsou potlačovány.⁵⁷

V roce 2013 započal sběr dat pro výzkum ISRD-3 (dokončen v roce 2019), jehož část byla zaměřena na způsoby, jakými mládež v České republice tráví volný čas a také na problematiku delikventních přátel. První otázkou v této tématice bylo, s kým mládež tráví svůj volný čas. Celkem bylo do výzkumu zapojeno 2 050 jedinců z České republiky. Většina respondentů uvedla, že s jedním až třemi kamarády. Na druhém místě byl čas strávený s rodinou. Dalším cílem bylo zjistit, jak často opouští jedinci svůj domov ve večerních hodinách, ať už za účelem návštěvy nějaké diskotéky nebo chozením jen tak po venku. Většina dotazovaných uvedla, že většinu svých večerů tráví doma. Téměř každý večer opouští svůj domov pouze zhruba 7 % ze všech dotazovaných. Následující otázka se týkala aktivit, které ve svém volném čase jedinci provozují. Mezi nejčastější činnosti patřil sport, který zvolila zhruba polovina respondentů.

⁵⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998. Str. 9.

⁵⁷ Tamtéž, str. 9-10.

Na dalších místech byla příprava do školy, učení anebo návštěvy nákupních center či parků. Možnost trávení času s kamarády uvedlo pouze minimum mladistvých. Do výběru odpovědí v rámci této otázky byly zahrnuty též možnosti, které uváděly možné formy rizikového chování, a to konkrétně obtěžování lidí na ulici, pití alkoholu a užívání jiných návykových látek nebo provozování jiných nedovolených aktivit. Cca 20 % dotazovaných uvedlo, že pije alkohol nebo užívá drogy, o něco více dětí zvolilo možnost nedovolených aktivit a pouze cca 10 % ve volném čase obtěžuje kolemjdoucí na ulici. Nechyběla ani otázka snažící se zjistit, zda mají děti nějaké delikventní kamarády, se kterými se stýkají. Zhruba dvě pětiny respondentů uvedly, že mají ve svém okolí minimálně jednoho kamaráda, který někdy v životě zkusil užít některou z návykových látek nebo se dopustil malé krádeže v obchodě. Ostatní možnosti, jako vloupání se do nějaké budovy, pohružka násilí či samotné fyzické napadení nebyly časté, každou z nich uvedlo velmi malé množství respondentů, a to přibližně 3–4 %.⁵⁸

Delikventní jedinci, ať už jako jednotlivci nebo jako součást delikventní skupiny, postupují od mírnějších forem rizikového chování k závažnějším činům. Čírtková ve své knize uvádí několik etap, kterými si delikventní skupiny prochází:

- Iniciální etapa = Období, kdy mladiství především experimentují a testují určité hranice, v této fázi se dopouští zejména méně závažných činů, jako je rušení nočního klidu nebo drobný vandalismus.
- Přejídná etapa = V této fázi se mladiství přesouvají k páchání závažnějších skutků, jako je verbální agrese nebo poškozování cizího majetku.
- Kriminální etapa = V této fázi se delikventi dopouští zejména závažnější majetkové kriminality a násilných trestných činů.
- Terorizování = V poslední fázi už se delikventní skupina jedinců dá považovat spíše za gang.⁵⁹

⁵⁸ MORAVCOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana a BURIÁNEK, Jiří. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. ISBN: 978-80-7387-860-3. Str. 116-120.

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4. Str. 160.

5.3.4.1 Subkultury mládeže

Subkultury obecně se mohou objevovat v jakémkoliv věku, avšak subkultury mládeže jsou asi nejčastějším fenoménem. Jedná se o početné skupiny adolescentů, kteří se různými způsoby odlišují od ostatních společenských skupin. Vyznačují se osobitými znaky, které tyto mladé lidi spojují a kterými vybočují. Konkrétně jde o styl, který zahrnuje specifickou image, vzhled, kdy jedinci nosí určitý druh oblečení nebo účesu, případně si nechávají dělat symbolická tetování. Dále se tyto subkultury vyznačují speciální slovní zásobou – slangem, specifickými způsoby chování a vystupování, ať už jde o styl chůze, výrazy v obličeji nebo gesta. Tento styl umožňuje charakterizovat konkrétní subkulturu a vymezovat tak hranice vůči subkulturám jiným. Odlišuje tak dané skupiny nejen od majoritní společnosti, ale také od sebe navzájem.⁶⁰

Na subkultury mládeže je mnohdy nahlíženo jako na prostředek, který mladí lidé využívají k nezodpovědnému trávení volného času na úkor jiných produktivních aktivit. Mnoho jedinců vnímá tyto subkultury jako fenomén, který jim umožňuje uniknout z prostředí domova, kde jsou kontrolovány rodiči a nemohou tak dostatečně poznávat a rozvíjet svou osobnost. Díky subkulturám se mladým lidem nabízí možnost experimentovat v mnoha oblastech a rozvíjet tak svou autonomii, kdy se separují od svých rodičů a začíná se řídit svými pravidly, což ne vždy dopadá dobře. Sdružování se v určitých skupinách může být spojeno s negativními jevy, jako je kriminalita, užívání návykových látek a podobně. Z těchto důvodů je na mládež často nahlíženo jako na zdroj sociálních problémů.⁶¹

Smolík ve své knize uvádí příklady některých subkultur mládeže, které jsou mezi mladými lidmi běžné. S postupem času však vznikají nové skupiny a jiné naopak zanikají či se stávají méně populárními. Smolík do svého výčtu zařadil tyto subkultury: hippies, skinheads, fotbaloví chuligáni, punk a hardcore, graffiti, metal, gothic a emo, taneční scéna.

⁶⁰ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: Od deviace k fragmentaci*. Sociální pedagogika, ročník 3, číslo 1. Online, duben 2015. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2015/04/STUDIE_Subkultury-ml%C3%A1de%C5%BEE.-Od-deviace-k-fragmentaci_Final.pdf [cit. 2024-01-05].

⁶¹ MUNCIE John. *Youth & crime*. Third edition. Sage, 2004. ISBN 978-84787-432-0. Str. 190.

Subkultura hippies vznikla v 60. letech a v dnešní době již neexistuje, nebo alespoň ne v její původní podobě, avšak stále existují komunity, které na toto hnutí navazují a jeho filozofii stále. Hippies skupiny se vyznačovaly především hlásáním míru a lásky a odmítáním rasismu a války. Subkultura skinheads vznikla na konci 60. let a existují neshody v jejím původu a to ty, zda bylo toto hnutí vytvořeno s primárně rasistickou podstatou či nikoliv. Jak již název napovídá, subkultura graffiti je spojena se sprejerstvím, které je předmětem diskuzí o tom, zda se jedná o umění či nikoliv. Tato subkultura lákala mnoho mladých lidí s cílem nejen provokovat, ale zároveň prosazovat a vyjadřovat určité názory související zejména s politickou nebo ekonomickou situací v dané době.⁶²

5.3.4.2 Gangy

Problematika týkající se gangů je vcelku závažná, a i přes to je stále nedostatek potřebných informací, které by napomohly ke zjištění reálného počtu gangů, jejich členů a zároveň by umožnily odhalit všechny trestné činy související s gangy. Co se týče samotného pojmu „gang“, jeho definování je spojeno s mnoha problémy, jelikož někteří upřednostňují širší definici, která zahrnuje kterékoliv uskupení mládeže, které se spojilo za účelem páčání kriminálních činů a jiní zase preferují užší vymezení tohoto pojmu zahrnující pouze skupiny působící jen na určitém území nebo místě, které si důkladně chrání a hlídají. Obecně by se mládežnický gang dal chápat jako skupina adolescentů, výrazně se lišící od ostatních osob ve svém okolí, ve většině případů vystupující pod specifickým názvem dané skupiny, která se zapojila do mnoha incidentů s delikventní podstatou a tím si vytvořila negativní reakce ze strany společnosti, jelikož je jejich jednání vnímáno jako hrozba.⁶³

Většina členů gangu většinou pochází ze stejného prostředí, takže se v mnoha případech spojí právě z důvodu teritoriality a loajality ke svému území nebo rase v případě etnické menšiny. Tím pádem dochází k situacím, kdy mladí jedinci vidí ve starších členech gangu své vzory a touží tak po stejném způsobu žití. Často se gangy rozšiřují i tím, že se k nim průběžně zapojují příbuzní jiných

⁶² SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7. Str. 113-204.

⁶³ SIEGEL, Larry a SENNA Joseph. *Juvenile Delinquency: Theory, Practice and Law*. St. Paul: West, 1988. ISBN 0-314-63180-1. Str. 277-278.

členů, a to i v případech, že nežijí v těsné blízkosti s nimi. Další možnou metodou, jak rozšířit gang, je nabírat členy z řad outsiderů, kteří nikam nezapadají.⁶⁴ Tito jedinci často v ostatních členech gangu nalézají pocit bezpečí a porozumění. Často se jedná o jedince pocházející ze slabších poměrů a neúplných rodin, kteří se pohybují v okolí jiných delikventů.

5.3.4.3 Vrstevníci v online prostředí

V dnešní době internetu a obrovského vývoje sociálních sítí, mají na děti a mládež velký vliv právě jejich vrstevníci, kteří vystupují v online prostředí, ať už jako influenceři na Instagramu, tvůrci videí na YouTube nebo na Tik Tok. Tyto platformy se postupně stávají naprosto běžnou součástí každodenního života mladých lidí. Influenceři vystupující v prostředí internetu sdílí na své profily zážitky ze svých životů, které mohou být pro ostatní inspirací a tím ovlivňují názory a chování svých mladých sledujících. Děti a mladiství tím pádem napodobují chování influencerů, používají stejný make-up, kupují si stejné oblečení, poslouchají stejnou hudbu, hrají stejné hry a podobně.

Právě propagování různých produktů, ať už se jedná o kosmetiku, elektroniku nebo potraviny či doplňky stravy, je běžnou součástí vystupování daných influencerů a youtuberů na internetu. Za tímto účelem jsou s nimi uzavírány různé spolupráce, a to právě s cílem vytvoření reklamy a rozšíření povědomí o daných produktech mezi širší veřejnost, což následně vede ke zvýšení prodeje.

Některé profily jsou dokonce zaměřené na vzdělávání, kdy je divákům ze strany tvůrce předáváno množství užitečných informací týkajících se jak fyzického, tak duševního zdraví, sportu, cizích jazyků a podobně. Sledování online tvůrců však nemusí mít pouze pozitivní dopady. Existuje mnoho případů, kdy se diváci srovnávají s danými influencery, kteří žijí "dokonalý" život, mají naprosto "dokonalý" vzhled a podobně. Následně tak mohou u diváků vznikat psychické problémy spojené s pocitem méněcennosti, nedostatečnosti a nízkým sebevědomím.

⁶⁴ SIEGEL, Larry a SENNA Joseph. *Juvenile Delinquency: Theory, Practice and Law*. St. Paul: West, 1988. ISBN 0-314-63180-1. Str. 285-286.

6 Prevence a možnosti řešení kriminality mládeže

Prevence kriminality zahrnuje soubor opatření, které mají za cíl především kontrolovat kriminalitu, předcházet jejímu vzniku a vhodnými způsoby snižovat a eliminovat její následky. Kriminogenní faktory, na které prevence směřuje, jsou sociální prostředí, příčiny kriminality, pachatelé a oběti trestných činů, stejně tak, jako potenciální pachatelé a oběti. Prevenci je možné rozdělit na 3 základní úrovně, a to na prevenci primární, sekundární a terciální. Pod pojmem primární prevence se rozumí aktivity, které směřují k celé společnosti a její těžiště se nachází v rodinách, ve školách nebo různých kulturních spolcích. Mezi činnosti spadající do této kategorie spadají zejména určité výchovné, vzdělávací, poradenské nebo volnočasové aktivity. Sekundární prevence se zaměřuje na jedince nebo skupiny jedinců, u kterých je zvýšené riziko vzniku sociálně patologických jevů a hrozí, že se v budoucnu stanou oběťmi nebo pachateli trestných činů a dále na jednotlivé problematiky jako je problematika návykových látek, vandalismu, nezaměstnanosti nebo gamblerství. Terciální prevence se na rozdíl od prvních dvou úrovní zaměřuje na konkrétního jedince, kterého kriminalita potkala a nějakým způsobem jeho osobu poškodila. Účelem terciální prevence je zejména pomoci danému jedinci s návratem k normálnímu životu, ať už formou získání pracovní příležitosti nebo bydlení.⁶⁵

Způsobů, jak předcházet delikvenci existuje mnoho. Jedním z těch nejdůležitějších je např. dostatečná informovanost dětí o té skutečnosti, že veškeré jejich jednání má vždy nějaké následky, které nemusí být vždy pozitivní. Důležité je s dětmi mluvit o kriminalitě, o užívání návykových látek nebo o problematice zbraní apod. Zároveň je potřeba soustředit pozornost na problematiku šikany ve školách, která je, byť se to nemusí zdát, velice častá. Za tímto účelem je možné vytvářet různé preventivní programy ve školách nebo třeba poradenství pro děti, které jsou oběťmi šikany. Tím dochází ke zkvalitnění a vytváření bezpečnějšího prostředí pro žáky.⁶⁶

⁶⁵ PREVENCE KRIMINALITY, prevenckriminality.cz. *Prevence kriminality*. Online. Dostupné z: <https://prevenckriminality.cz/prevence-kriminality/> [cit. 2024-01-17].

⁶⁶ WE ARE IMPACT LAW, [impactlaw.com](https://www.impactlaw.com). *Criminal law: Juvenile. Prevention*. Online. Dostupné z: <https://www.impactlaw.com/criminal-law/juvenile/prevention> [cit. 2024-01-17].

Součástí prevence by měla být snaha chránit děti před možnými negativními skutečnostmi, které by u nich v budoucnu mohly vést k rozvoji delikventního chování. Takovými skutečnostmi se rozumí například domácí násilí, sexuální zneužívání, šikana. Zároveň je potřeba, aby se co nejvíce snížily možnosti, jak se děti nebo mladiství mohou dostat k návykovým látkám. Je nezbytné zavádět určitá preventivní opatření, ať už v rodinách, ve školách nebo ve veřejných prostorech. Tato opatření by měla působit nejen na delikventní jedince, ale především také na ty osoby, které doposud neměly problémy s dodržováním a respektováním zákonů či jiných společností stanovených norem. Tímto způsobem by bezproblémové osoby, zejména právě děti a mladiství, mohly být chráněny před negativními sociálními jevy, což by znamenalo mnohem menší pravděpodobnost vzniku kriminálního chování.⁶⁷

Veškerá opatření, která se za účelem prevence zavádí, by měla být neustále monitorována na základě výsledků jejich fungování a v případě nedostatků je potřeba zavedená opatření upravovat tak, aby jejich dodržování bylo efektivnější a výsledky byly uspokojivější. Zaváděná opatření by měla směřovat na nejohroženější skupiny osob a na nejproblematičtější oblasti, kde je potřeba dosáhnout určitého zlepšení. Celkové kroky a postupy musí vycházet z ověřené praxe a z dostupných poznatků souvisejících s danou problematikou, zároveň je ale potřeba nemít strach z experimentování a ze zkoušení nových způsobů a cest.⁶⁸

Možností, jak řešit kriminalitu mládeže existuje v dnešní době mnoho, jelikož se její problematice věnuje mnoho orgánů, center a podobně. Mezi způsoby, jak se s kriminalitou mládeže vypořádat patří různé preventivní programy a komunity, nízkoprahová zařízení, programy, kterými je pomáháno delikventním jedincům navrátit se zpět do normálního života, terapeutické programy apod.

⁶⁷ MAREŠOVÁ, Alena. *Sociálně patologické jevy u mládeže a návrh opatření k omezení jejich vzniku*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. ISBN 80-86008-34-7. Str. 71.

⁶⁸ 11. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici, Bangkok 18. - 25. dubna 2005: *Základní dokumenty kongresu předložené delegátům*. 1. Vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. ISBN 80-7338-045-5. Str. 161-162.

Mezi způsoby vypořádávání se s problematickým chováním u mládeže patří pedagogicko-psychologické poradny, které poskytují odbornou psychologickou a pedagogickou pomoc studentům, rodičům a pedagogickým pracovníkům v rámci MŠ, ZŠ a SŠ. Tyto Pedagogicko-psychologické poradny poskytují pomoc v oblasti diagnostiky příčin neuspokojivých školních výsledků, odkládání nástupu do školy nebo diagnostikování specifických poruch učení. Zároveň PPP napomáhají žákům se specifickými poruchami začlenit se do kolektivu, najít vhodný způsob učení, předcházet možným negativním jevům a podobně.⁶⁹

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou sociální službou, které napomáhají dětem a mladistvým s nasměrováním na správnou životní cestu. Poskytovat ji mohou buďto obce samy anebo různé neziskové organizace. Spolupráce a komunikace s dětmi, které jsou vyloučeni ze společnosti je klíčová k prevenci sociálně patologických jevů. V rámci NZDM jsou zaměstnávání lidé, kteří mají potřebnou kvalifikaci a vysokoškolské vzdělání, kteří pomocí individuální nebo skupinové práce pomáhají mladým lidem zlepšovat svůj životní styl a měnit své postoje. Jak samotní pracovníci, tak hosté různých přednášek fungují jako vzory a inspirace pro mladé lidi. Ve všech zařízeních platí přísná pravidla týkající se užívání návykových látek, pití alkoholu, násilí a šikany.⁷⁰

Cílovými skupinami v rámci NZDM jsou především děti pocházející ze sociálně slabšího prostředí, postrádající pozitivní vzory v rodině. Dále děti se sklonem k experimentování s návykovými látkami nebo kriminalitou, mající špatný prospěch ve škole, případně děti vyhledané sociálními pracovníky, pracujícími v terénu. Hlavním cílem NZDM je především stáhnout problematické jedince z rizikového prostředí a vytvořit jim podmínky pro kvalitní a smysluplné aktivity ve volném čase.⁷¹

⁶⁹ NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT [NPI]. *Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/ramps/ppp.html> [cit. 2024-01-26].

⁷⁰ AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež*. Online. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/socialni-sluzby/nizkoprahova-zarizeni-pro-deti-a-mladez/> [cit. 2024-01-26].

⁷¹ MINISTERSTVO VNITRA [MV]. *Prevence kriminality na regionální a lokální úrovni*. Typy projektů prevence kriminality. Online, 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d> [cit. 2024-01-26].

V mnoha případech se problematickými dětmi se sklonem k delikventnímu chování zabývá „sociálka“ neboli orgán sociálně-právní ochrany dětí, který je orgánem veřejné moci. Hlavním úkolem OSPODu je spolupráce s rodinou a dětmi, při čemž je jeho práce vždy podřízena zájmu dítěte a ochrany rodičovství. V rámci tohoto úřadu pracují sociální pracovníci s různými specializacemi, ať už se jedná o oblast náhradního rodičovství nebo případy týrání dětí. Zároveň v rámci OSPODu fungují terénní pracovníci, kteří mají na starost především děti z rodin, kde si rodiče prochází rozvedem, nedokážou se dostatečně postarat o děti nebo se nedokáží shodnout na základních věcech. Obecně lze říci, že OSPOD přichází na řadu v případech, kdy se děti ocitají v situacích, které jim mohou zásadně ovlivnit zdraví nebo životní podmínky.⁷²

⁷² SMRŽ, Josef. *Co se skrývá pod orgánem sociálně-právní ochrany dětí?* Online. In: Šance dětem, 27. 02. 2023. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti> [cit. 2024-01-27].

II PRAKTICKÁ ČÁST

7 Dotazníkové šetření

Praktická část této diplomové práce je zpracována metodou dotazníkového šetření a následné analýzy zjištěných výsledků. Při tvorbě dotazníku samotného byly stanoveny 4 hypotézy, které byly následně potvrzeny nebo vyvráceny na základě komparace jednotlivých výsledků.

7.1 Cíl výzkumu + stanovení hypotéz

Cílem provedeného šetření bylo zjistit, jak moc je mládež ve svých názorech ovlivňována svými vrstevníky ať už v reálném životě nebo prostřednictvím internetu – influenceři, youtubeři. Dále také to, zda mají mladí lidé vůbec ponětí o tom, co je to kriminální chování a zda byli i oni svými vrstevníky podněcováni k tomu, aby se dopustili nejrůznějších forem nevhodného chování, jako je například šikana, fyzické násilí, krádeže a podobně.

Stanovila jsem si čtyři hypotézy a to:

- 1) Děti z neúplných rodin se nechávají vrstevníky ovlivňovat více než děti z rodin úplných.
- 2) Chlapci se nechávají k rizikovému / kriminálnímu chování přemluvit častěji než dívky.
- 3) Děti, které mají sourozence se rizikového / kriminálního chování dopouští více než děti bez sourozenců.
- 4) Mládež je ovlivňována spíše kamarády v reálném životě než influencery.

Tyto hypotézy jsou ověřeny (potvrzeny X vyvráceny) na konci praktické části po seznámení se s veškerými výsledky dotazníkového šetření.

7.2 Charakteristika dotazníku

Dotazník se skládá z celkem dvaceti otázek viz příloha č. 1. U většiny otázek měli respondenti vybrat pouze jednu z uvedených odpovědí, avšak v pár otázkách měli možnost vybrat odpovědí více nebo měli odpovědět vlastními slovy. Ze začátku jsou respondentům pokládány základní otázky, jako je otázka na jejich

pohlaví, věk či to, zda mají sourozence a žijí v úplné rodině. Následující otázky jsou zaměřeny na vliv vrstevníků a na rizikové / kriminální chování.

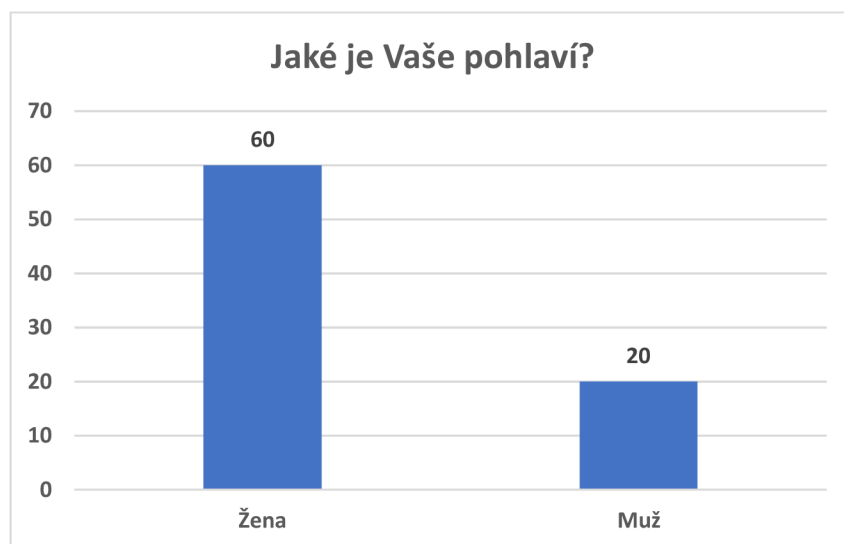
7.3 Výběr respondentů

Okruh respondentů, kteří vyplňovali daný dotazník se skládá ze studentů Gymnázia Písek, ve věku od cca 13 do 18 let. Jedná se o studenty čtyřletých i víceletých gymnázií. O dotazníkovém šetření bylo informováno vedení gymnázia, které mi jeho provedení schválilo. Studentům byl následně rozeslán paní zástupkyní ředitele odkaz na můj vytvořený dotazník.

Dotazník vyplnilo celkem 80 studentů gymnázia, při čemž byli obeznámeni s tou skutečností, že je dotazníkové šetření naprosto anonymní a získané výsledky slouží pouze k účelům této diplomové práce.

7.4 Dotazník

V této části práce budou rozebrány a popsány jednotlivé otázky, které byly v rámci dotazníku studentům gymnázia pokládány, společně s výsledky, ke kterým jsem se dostala. Ke každé otázce bude přiložen obrázek, vyjadřující grafické znázornění dosažených výsledků. Tyto výsledky byly vyhodnoceny a následně sloužily k verifikaci stanovených hypotéz.

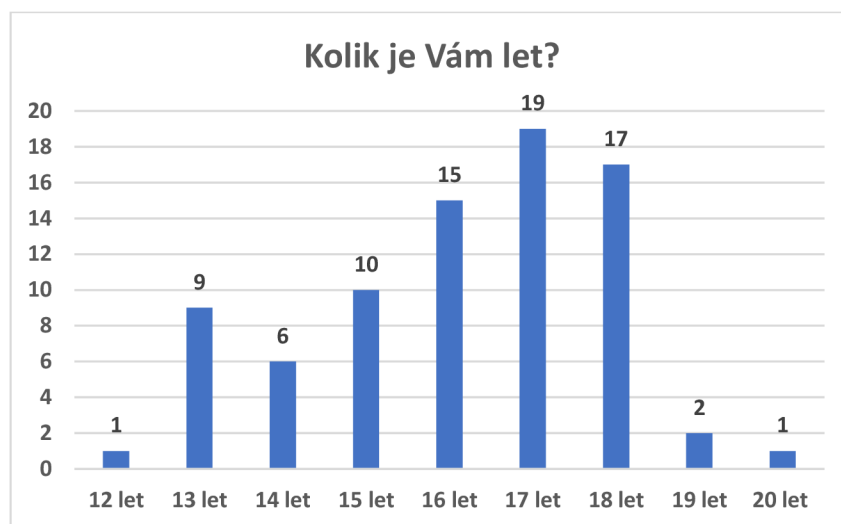

Obrázek 4, otázka č. 1 – Jaké je Vaše pohlaví?

Na začátek celého dotazníku bylo důležité získat základní informace, jako je například pohlaví respondentů, což umožnilo zjistit, jaký je poměr dívek

a chlapců. Výsledek je takový, že z celkového počtu 80 respondentů dotazník vyplnilo 60 dívek a 20 chlapců. I přes to, že je počet chlapců značně menší, než počet dívek, se dá se získanými daty dobře pracovat, jelikož poměr počtu chlapců odpovídá přesně jedné třetině počtu dívek. To se využije zejména u jednotlivých výpočtů při verifikaci hypotéz.

Odpovědi získané z této otázky, byly zvláště důležité pro jednu ze stanovených hypotéz, která je zaměřena na porovnání výskytu rizikového chování mezi chlapci a dívkami. Data získaná v rámci této otázky umožňují ověřit, zda existuje diference v četnosti výskytu rizikového chování mezi oběma pohlavími. Tato hypotéza je zkoumána a ověřena v následující části práce.

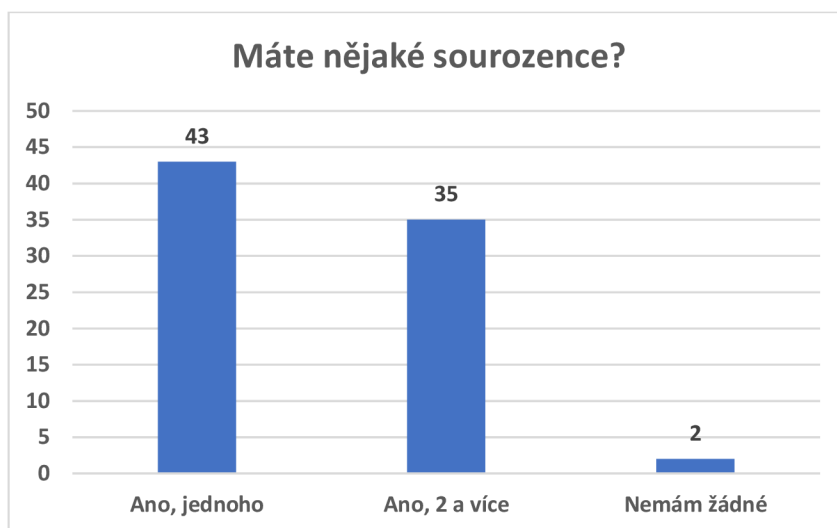
Obrázek 5, otázka č. 2 – Jaký je Váš věk?

Druhá otázka v rámci mého dotazníkového šetření byla zaměřena na věk všech respondentů, což je jeden z klíčových faktorů v daném šetření. Pro tuto práci, vzhledem k jejímu tématu týkajícímu se mládeže, jsem si stanovila přibližnou věkovou škálu na 13 až 18 let.

Převážná většina respondentů se ve skutečnosti pohybovala ve věkovém rozmezí 15-18 let. Nicméně, našlo se i pár jedinců vybočujících z této hlavní věkové škály, což může ve finále vést k získání zajímavých informací v rámci dané problematiky, a to na základě odlišných zkušeností jednotlivců v různých věkových kategoriích.

Konkrétně věk všech dotazovaných respondentů vypadal takto:

- **12 let** uvedl jeden respondent.
- **13 let** uvedlo devět respondentů.
- **14 let** uvedlo šest respondentů.
- **15 let** uvedlo deset respondentů.
- **16 let** uvedlo patnáct respondentů.
- **17 let** uvedlo devatenáct respondentů.
- **18 let** uvedlo sedmnáct respondentů.
- **19 let** uvedly dva respondenti.
- **20 let** uvedl jeden respondent.

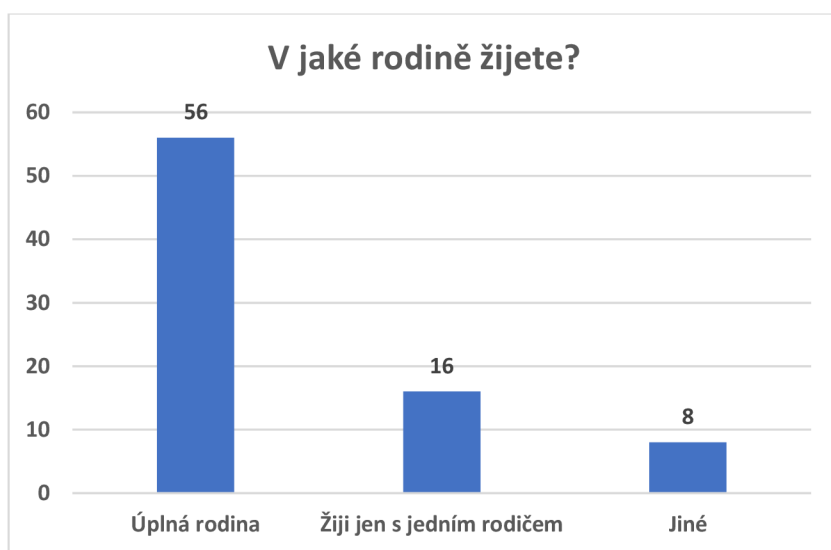

Obrázek 6, otázka č. 3 – Máte nějaké sourozence?

Třetí otázka tohoto průzkumu byla zaměřena na zjištění, zda jsou respondenti jedináčci nebo mají sourozence. Dle mého názoru se jedná o velmi důležitý faktor, který může mít velice významný vliv na vývoj každého jedince. To především z toho důvodu, že v rodinách s větším počtem dětí může docházet k nedostatku pozornosti ze strany rodičů, a to i neúmyslně. Tento nedostatek může vést k zanedbávání daného dítěte. V tuto chvíli může dítě více toužit po pozornosti, kterou doma postrádá, a za tímto účelem se pak dopouštět nejrůznějších forem rizikového chování, jako je například chození za školu, agresivní chování, šikana směřovaná k ostatním dětem nebo páchání trestné činnosti.

Výsledky získané v rámci této otázky naznačují, že ze všech respondentů má 43 z nich jednoho sourozence, 35 respondentů má dva sourozence a více a pouze dva z respondentů uvedli, že nemají žádné sourozence. Tyto rozdíly v počtu sourozenců poskytují vhodný základ pro porovnání výskytu rizikového chování mezi jednotlivci pocházejícími z různých rodinných prostředí.

Stejně jako otázka č. 1, zaměřena na pohlaví respondentů, je i tato otázka významná pro ověření jedné z předem stanovených hypotéz.

Obrázek 7, otázka č. 4–V jaké rodině žijete?

Čtvrtá otázka pokládaná v tomto šetření měla za cíl zjistit, v jakém rodinném prostředí se respondenti nachází. Konkrétně šlo o poznání rodinného uspořádání a to, zda jednotliví respondenti vyrůstají v rodině úplné, která se dá chápat jako tradiční rodina s přítomností obou rodičů, zda pochází z rodiny, kde se na výchově podílí pouze jeden z rodičů nebo zda dotazovaní studenti vyrůstají v rodině úplně jiné, jako je např. pěstounská péče nebo žití s prarodiči / jinými příbuznými a podobně.

Věřím, že právě rodinné prostředí je asi nejvýznamnějším faktorem, které život jedince ovlivňuje. V tomto prostředí tráví, hlavně ze začátku svého života, nejvíce času a přebírá si tak návyky, které doma vidí. Zároveň je ovlivňován vzájemnými vztahy mezi jednotlivými členy rodiny, které se též podílí na formování jeho osobnosti a na způsobu, jakým si bude v budoucnu vytvářet a udržovat partnerské či přátelské vztahy.

V momentě, kdy jedinec vyrůstá v prostředí, kde má dostatek pozornosti, dostatek lásky a vidí, že se k sobě všichni navzájem chovají hezky a s respektem, je velká pravděpodobnost, že z něho bude v budoucnu bezproblémový člověk. Pokud ovšem vyrůstá v toxickém prostředí, kde panují věčné hádky a konflikty, dochází k užívání návykových látek rodiči, případně rodiče páchají trestnou činností, nevěnují dítěti dostatečnou pozornost, je zde větší pravděpodobnost, že se u dítěte v budoucnu také rozvine rizikové chování, jelikož se jedná o styl života, který zná už od mala a bude to vnímat jako normální.

Výsledky ukázaly, že převážná většina respondentů žije v rodině úplné, tedy s oběma rodiči. Šestnáct studentů ze všech dotazovaných uvedlo, že žijí pouze s jedním z rodičů a pouze 8 ze všech dotazovaných zvolilo možnost jiného typu rodinného uspořádání.

Obrázek 8, otázka č. 5 – Navštěvujete nějaký zájmový kroužek? Jak často?

Pátá otázka byla zaměřena na zájmové kroužky, kde má mládež možnost stýkat se s vrstevníky, kteří mají stejné zájmy. Vrstevníci se též, jako další faktory, významně podílí na formování osobnosti daného jedince. Cílem této otázky tedy bylo zjistit, kolik mladých lidí v dnešní době různé zájmové kroužky navštěvuje.

Na základě odpovědí se ukázalo, že 63 jedinců ze všech 80 dotazovaných mladých lidí navštěvuje pravidelně některé zájmové kroužky. Z toho 41 respondentů navštěvuje zájmové kroužky jednou až dvakrát týdně, zatímco

22 z nich třikrát týdně a častěji. Pouze sedmnáct z respondentů uvedlo, že žádný zájmový kroužek nenavštěvuje.

Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas?

Asi s kamarády

Běhám, vařím, škola, Tik Tok

Brigáda či hraní na hudební nástroje

Brigáda, čas s přítelkyní, sebevzdělávání

Cvičení, hraní na klavír

Čtení knih, sledování seriálů, poslouchání hudby

Čtení, nic neděláním, koukáním do stropu

Čtení, učení, sporty

Čtu komiksy

Doma

Doma

Filmy, hry, někdy knihy, někdy jízdy na kole

Hraju počítačové hry, nebo s kamarády

Hraju tenis, chodím cvičit do fitka, hraní počítačových her s kamarády

Hraním počítačových her

Hry na počítači, Instagram, Tik Tok, učení do školy

Jsem se svými přáteli

Kamarádi, koníček, u seriálu, filmu, s rodinou

Knihy nebo film/seriál

Koukám na seriály

Koukáním na filmy a seriály, na telefonu, s přáteli, s mým partnerem, malováním, zpěvem, hudba obecně

Kreslení

Kreslení, učení se, hlídání mladších sourozenců

Malování

Malováním, sledováním filmů, čtením, trávením času s přáteli nad kávou/čajem

Moc ho nemám

Na mobilu

Na mobilu a venku s kamarády nebo u koní

Na mobilu nebo s kamarády

Na mobilu nebo s kamarády a rodinou

Na mobilu píšu s kamarádama nebo s rodinou

Na sociálních sítích

Na telefonu (soc. sítě), čtu si, sportuji

Na telefonu nebo učení

Od přechodu na střední hodně času trávím učením se a úkoly do školy. Jinak čtení odborné či sci-fi literatury.
Odpočinek, rodina, malování, tanec
Odpočinkem
Odpočívám, líčím se, hraji volejbal, trávím čas s rodinou a kamarády
Práce, kamarádi, sport
Prokrastinace
Psaní příběhů
Rodina, hraní na klavír, zpěv, sportovní soutěže, mobil
S kamarády
S kamarády
S kamarády či s přítelem venku, hraním na hudební nástroje, koukáním na seriály
S kamarády na fotbale
S kamarády, koukám na seriály, jsem na soc. sítích
S přáteli
S přáteli nebo na telefonu
S přáteli, v přírodě
S rodinou, učením
Sama, s rodinou, s kamarády
Se svojí sestřičkou nebo s kamarády
Sledování filmu
Sledování seriálů, hraní počítačových her
Sociální sítě, sledování seriálů, chůze na procházky se psem, in-line bruslení
Soustředění se sama na sebe, koníčky moc nemám
Sport
Sport, filmy
Sport, počítačové hry, filmy
Sport, studium, práce, cestování či s rodinou
Sport, videohry, seriály
Sportem
Sportem
Sportuji
Sportuji, trávím čas s rodinou, učím se
Školou
Tancem, s přítelem a rodinou
Tanec, sledování Netflixu
Učení
Učení
Učení (bohužel), čtení, procházky se psem

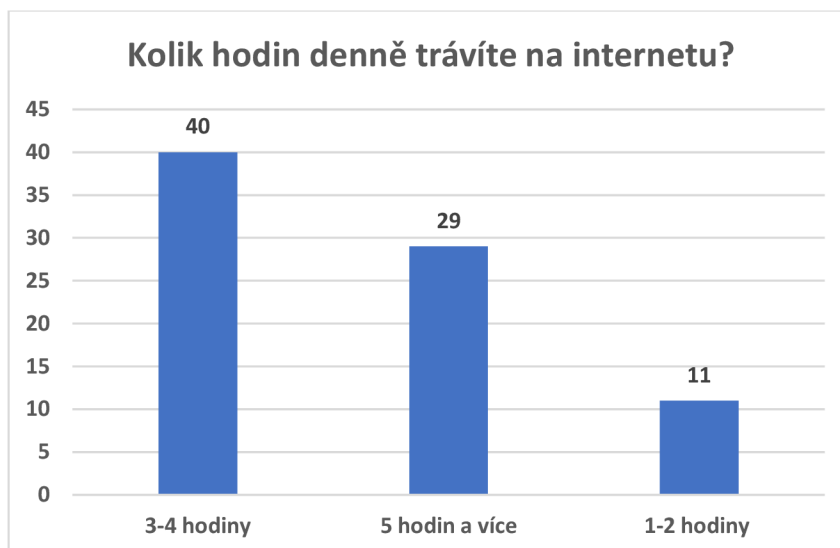
Učení, poslouchání hudby
Učení, tanec, čtení, malování
Učením
Ve fitku a doma
Venku
Vymýšlením fiktivních scénářů v mé hlavě, protože nemám život
Vzdělávání se, mimoškolní i školní
Zpěv, četba, čas s kamarády

Tabulka 4 - otázka č. 6 – Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas?

Šestá otázka měla vést ke zjištění té skutečnosti, jak děti a mladiství v dnešní době tráví svůj volný čas. Cílem bylo odhalit, jaké aktivity mladí lidé vyhledávají. Zda sportují, věnují se učení, chodí ven s přáteli nebo tráví většinu volného času používáním moderních technologií.

V rámci této otázky měli respondenti možnost napsat svou vlastní odpověď, což vysvětluje tak velké množství a rozmanitost získaných odpovědí. Po pročtení a vyhodnocení jednotlivých odpovědí se ukázalo, že mezi nejčastější způsoby trávení volného času patří zejména:

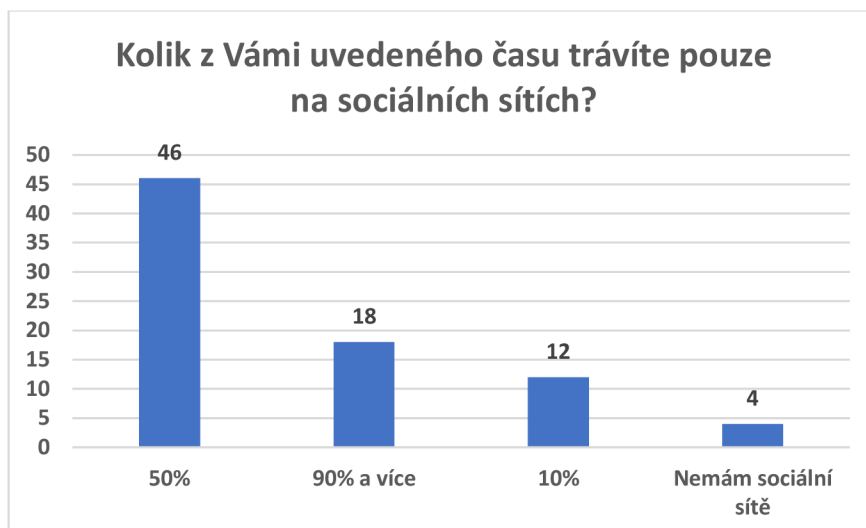
- **Sport** – Velké množství respondentů uvedlo, že se ve svém volném čase věnují sportu, ať už jde o kolektivní sporty, jako je například fotbal nebo individuální sporty, jako je běhání nebo posilování apod.
- **Učení** – Někteří z respondentů uvedli, že svůj volný čas věnují především studiu nebo plnění úkolů do školy.
- **Čas strávený s přáteli nebo rodinou** – Další častou odpovědí bylo trávení času s přáteli a rodinou, což napomáhá k socializaci daného jedince.
- Respondenti také uváděli, že svůj volný čas rádi tráví **sledováním různých filmů či seriálů**.
- **Moderní technologie** – Není překvapením, že dost respondentů zvolilo aktivitu spojenou s používáním moderních technologií. Jedná se o trávení času prohlížením sociálních sítí, hraním počítačových her nebo používáním telefonu.
- Dalším častým způsobem trávení volného času bylo například **malování** nebo **četba knih**.

Obrázek 9, otázka č. 7 – Kolik hodin denně trávíte na internetu?

Vzhledem k neustálému rozvoji technologií a dostupnějšímu přístupu k internetu je zajímavé zjistit, jak často mládež v dnešní době tyto možnosti využívá. To bylo cílem sedmé otázky – zjistit, kolik času denně mladí lidé na internetu tráví. Do času stráveného na internetu spadá samozřejmě mnoho aktivit, jako je používání sociálních sítí, hraní počítačových her, sledování videí, ale také samozřejmě vyhledávání informací pro zpracování úkolů do školy a podobně. Internet a informační technologie jsou v dnešní době naprosto běžnou součástí každodenního života osob a dají se tak využívat za mnoha účely.

V této otázce měli respondenti na výběr ze tří možností, a to konkrétně: 1-2 hodiny denně, 3-4 hodiny denně a 5 hodin a více. Jak je z grafu patrné, nejčastější odpovědí bylo používání internetu 3–4 hodiny denně, což zvolilo 40 respondentů. Další skupina studentů, celkem se jedná o 29 z nich, uvedla, že internet denně používají 5 hodin a více. Tato informace naznačuje, že je internet pro mladé lidi opravdu každodenní rutinou a do online prostředí se zapojují často. Pouze 11 respondentů uvedlo, že internet využívají pouze jednu až dvě hodiny denně.

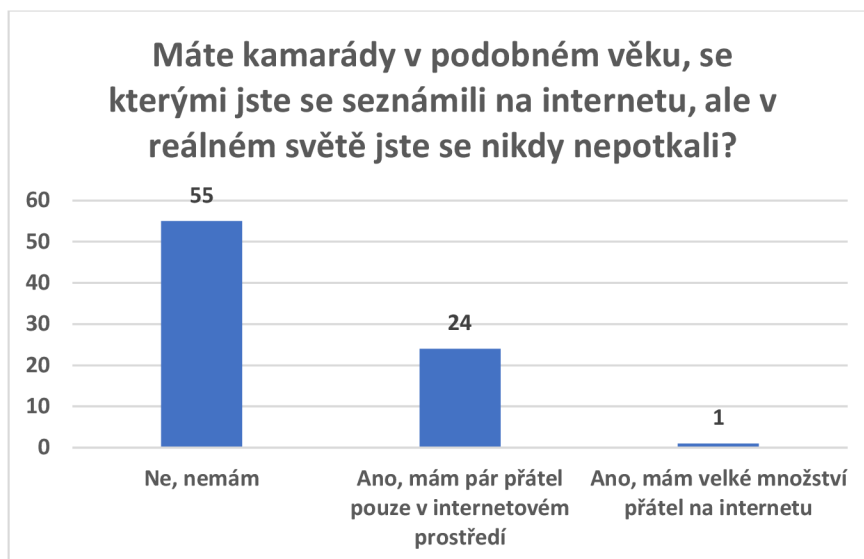

Obrázek 10, otázka č. 8 – Kolik z Vámi uvedeného času trávíte pouze na sociálních sítích?

Na základě předchozí otázky, která se zaměřovala na počet hodin za den, které tráví respondenti pravidelně na internetu, bylo na místě pokračovat ve zjištění detailnějších informací ohledně aktivit na internetu. Konkrétně mě zajímalo, jaký podíl z výše uvedeného času věnují pouze aktivitám spojeným s užíváním sociálních sítí, jako je Facebook, Instagram, YouTube, Tik Tok a podobně.

Pouze 4 ze všech 80 dotazovaných uvedli, že vůbec sociální sítě nemají, což bylo na dnešní dobu plnou technologií vcelku překvapivé zjištění. Dále měli respondenti na výběr ze tří dalších možností, jaký procentuální podíl času věnují pouze sociálním sítím, a to konkrétně 10 %, 50 %, 90 % a více.

Ukázalo se, že nejčastěji zvolená možnost bylo 50 %, kterou si vybralo 46 respondentů. Z této informace vyplývá, že téměř polovina respondentů tráví polovinu svého času v online prostředí na sociálních sítích. Následně 18 respondentů uvedlo, že jim sociální sítě zabírají 90 % času, který tráví na internetu, z čehož vyplývá, že pro tyto respondenty jsou sociální sítě primárním cílem při používání internetu. 12 studentů uvedlo, že naopak na sociálních sítích tráví pouze 10 % online času.

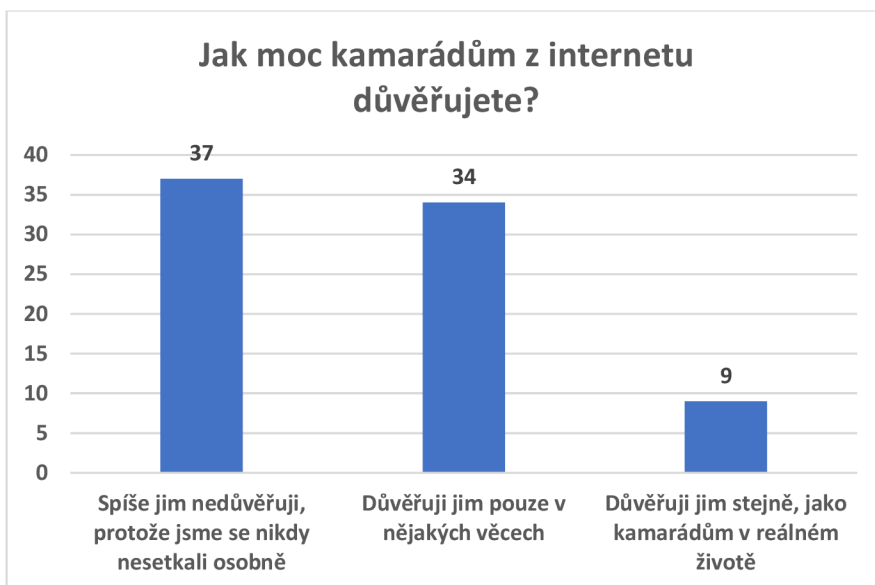
Obrázek 11, otázka č. 9 – Máte kamarády v podobném věku, se kterými jste se seznámili na internetu, ale v reálném světě jste se nikdy nepotkali?

Cílem další otázky v rámci dotazníkového šetření bylo zjistit, jak často se mladiství seznamují se svými vrstevníky na internetu i přes to, že se nikdy v reálném životě osobně nepotkali. Toto “kamarádství“ v online světě často končí dost nečekaně a nepříjemně, jelikož nikdy nevíte, kdo opravdu na druhé straně za počítačem sedí, s kým opravdu komunikujete. Může se jednat skutečně o nějakého vrstevníka, ale zároveň můžete nevědomky komunikovat s nebezpečným predátorem vystupujícím pod falešnou identitou.

Bohužel existuje mnoho případů, kdy se dítě stalo obětí vydírání přes internet, protože sdílí s cizím člověkem své osobní, často i intimní informace nebo dokonce fotografie v domnění, že komunikuje s “kamarádem / kamarádkou“ ve stejném věku. Ve skutečnosti však na druhé straně obrazovky sedí nebezpečná osoba se špatnými úmysly.

Překvapivé zjištění je, že převážná většina respondentů odpověděla, že žádné kamarády v internetovém prostředí vůbec nemá. Tato informace je, dle mého názoru, na dnešní dobu sociálních sítí až celkem neuvěřitelná.

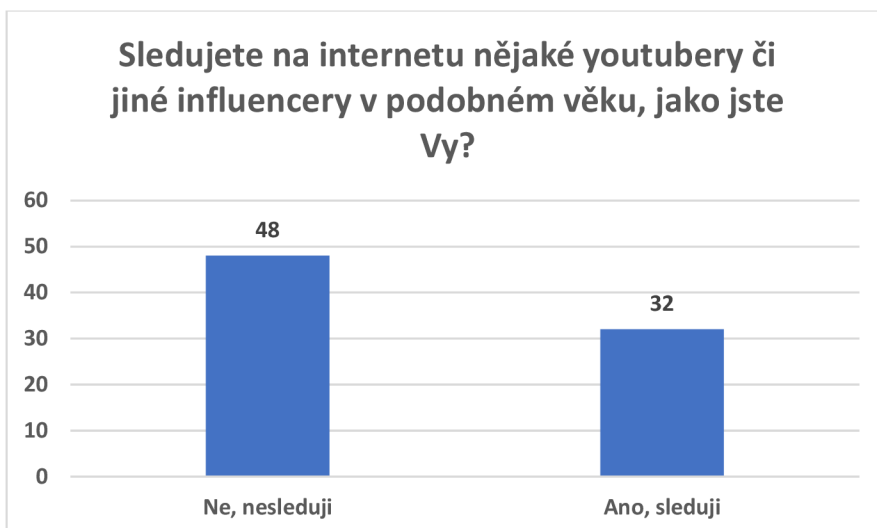
Zbývající část dotazovaných, a to konkrétně 24 z nich, uvedlo, že mají pouze malé množství přátel, s nimiž se seznámili online a v reálném světě se osobně nepotkali. Pouze jeden jediný respondent zvolil možnost, že má mnoho přátel v online prostředí.

Obrázek 12, otázka č. 10 – Jak moc kamarádům z internetu důvěřujete?

Desátá otázka pokračuje v tématu otázky předchozí a zaměřuje se na míru důvěry dětí a mladistvých vůči svým „internetovým přátelům“. Já osobně se přikláním k tomu názoru, že je dost riskantní důvěřovat člověku, kterého jsme nikdy v životě neviděli a ve skutečnosti nevíme, s kým doopravdy komunikujeme, jelikož nemáme žádné konkrétní informace o identitě toho, kdo je na druhé straně obrazovky. Pokud však nastane situace, že danému člověku částečně důvěřujeme, musíme být velice opatrní v tom, jaké osobní informace s ním sdílíme, abychom se vyhnuli jejich případnému zneužití proti nám a minimalizovali riziko jejich úniku či zveřejnění.

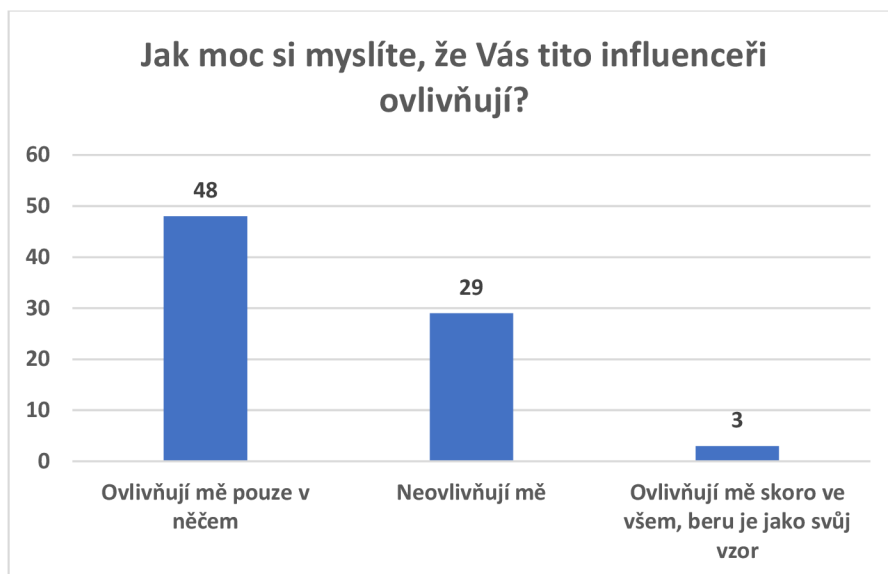
Výsledky této otázky mě potěšily, jelikož pouze devět respondentů z osmdesáti uvedlo, že svým internetovým kamarádům důvěřují stejně, jako důvěřují svým kamarádům v reálném životě. Zbylá skupina respondentů odpověděla, že důvěru vůči těmto osobám vůbec nemá, přičemž důvodem je právě ta skutečnost, že mají o daném člověku málo informací a nikdy v životě nedošlo k osobnímu setkání, případně respondenti uvedli, že kamarádům z online světa důvěřují pouze v určitých situacích. Z odpovědí tedy vyplývá, že si mladá generace své soukromí pečlivě střeží a nesdílí své osobní problémy s kýmkoliv jen tak.

Obrázek 13, otázka č. 11 – Sledujete na internetu nějaké youtubery či jiné influencery v podobném věku, jako jste Vy?

Jedenáctá otázka již opouští od tématu navazování kamarádských vztahů v online prostředí. Nyní jsem se v rámci dotazníkového šetření zaměřila na oblast sociálních sítí, a to konkrétně sledování influencerů a youtuberů v podobné věkové kategorii, jako jsou samotní respondenti. Pod pojmem influencer se rozumí jednotlivec, který prostřednictvím různých způsobů projevu, ať už jde o videa na YouTube, Tik Toku nebo příspěvky a fotografie na Instagramu či jiných platformách aktivně působí na své sledující a tím je v mnoha směrech ovlivňuje. Diváci mohou být ovlivňováni v oblasti módy, hudby, sportu nebo může dojít k ovlivnění vlastních názorů na problematiku politiky, společnosti apod.

Nejčastější odpovědí na tuto otázku bylo, že dotazovaní studenti nesledují žádného influencera, který by spadal do podobné věkové kategorie, jako oni sami. Tuto možnost zvolilo 48 studentů, což se nijak výrazně neliší od počtu 32 studentů, kteří zvolili druhou možnost a to tu, že se ve svém volném čase věnují sledování příspěvků od svých oblíbených tvůrců. Z výsledků vyplývá, že i přes to, že značná část respondentů neprojevila zájem o sledování influencerů, stále existuje část mladé populace, která se o online tvůrce zajímá a věnuje se jejich tvorbě ve svém volném čase.

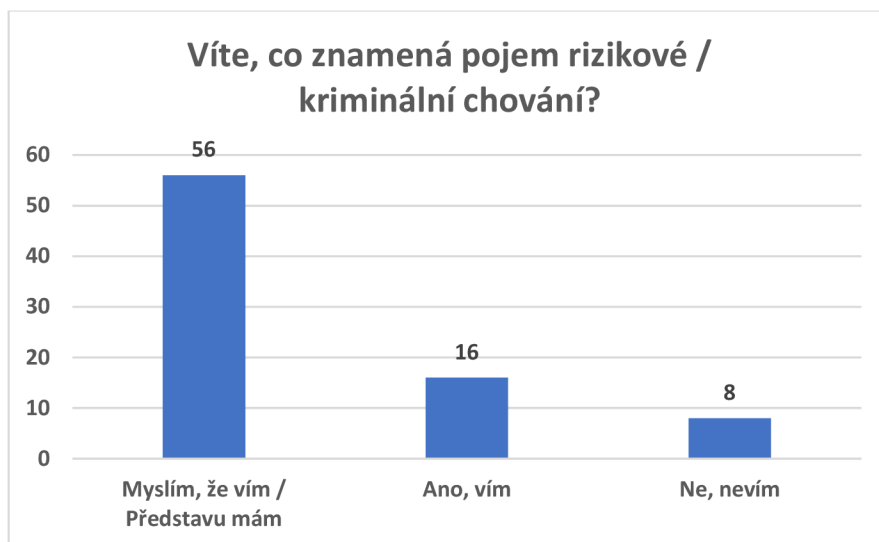

Obrázek 14, otázka č. 12 – Jak moc si myslíte, že Vás tyto influenceři ovlivňují?

Jak jsem již zmínila u předchozí otázky, influencer je ten, kdo aktivním způsobem ovlivňuje své okolí nebo své sledující. Z tohoto důvodu ve mně toto téma vyvolalo zájem o to, v jaké míře respondenti pocítují vliv sledovaných influencerů na své chování a názory. Samozřejmě mohou být lidé ovlivňováni mnohem více, než si sami uvědomují.

Po zamyšlení se nad výběrem jedné z odpovědí zvolilo 48 respondentů celkem neutrální stanovisko, tedy že je influenceři ovlivňují pouze v některých aspektech jejich života. Druhá nejčastější odpověď byla ta, že se studenti necítí být influencersy ovlivňováni vůbec. Tady mě počet hlasů (29) celkem překvapil, jelikož jsem opravdu nečekala, že bude tak vysoký. Předpokládám totiž, že když už člověk nějakého určitého tvůrce sleduje, tak si vždy z daného videa nebo příspěvku něco odnese – ať už v pozitivním či negativním smyslu. Mohou reflektovat dané informace, mohou se nad nimi zamyslet a častokrát i změnit své postoje a názory, či se prostě jen něčemu novému přiučit a obohatit tak svůj pohled na svět. Osobně si stále myslím, že být jen v naprosto minimální míře, i tak je člověk tímto způsobem ovlivňován, jen si to kolikrát sám neuvědomuje.

Pouze tři z dotazovaných studentů přiznali, že se cítí být ovlivňováni influencersy skoro ve všech oblastech svého života.

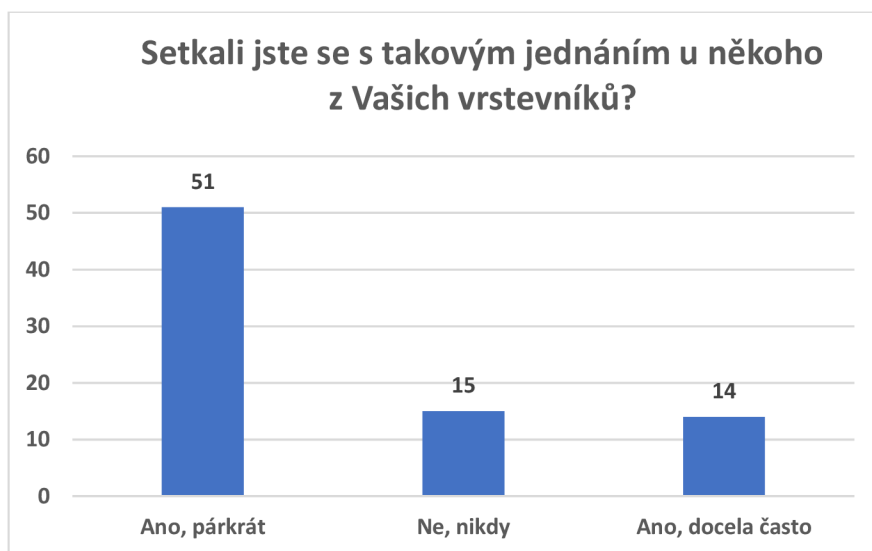
Obrázek 15, otázka č. 13 – Víte, co znamená pojem rizikové / kriminální chování?

Dříve, než se v dotazníku přešlo k dalším otázkám týkajícím se rizikového chování mládeže, bylo důležité zjistit, zda vůbec sami respondenti tento pojem chápou a ví, co si pod takovým jednáním představit. Po zvolení jakékoliv z nabízených možností se všem dotazovaným zobrazila jednoduchá definice, která byla formulována tak, aby ji všichni respondenti, vzhledem k různým věkovým kategoriím, mohli snadno pochopit.

Definici jsem zvolila tuto: „Zjednodušeně se dá takové chování chápat, jako něco nedovoleného a nebezpečného pro jedince či společnost. Jedná se o jednání, při kterém dochází k porušování pravidel a zákonů. Za takové jednání je většinou uložen nějaký trest. Jako příklad můžeme uvést šikanu, fyzické násilí, záškoláctví, rasismus, užívání návykových látek, ale také trestnou činnost, jako krádeže a podobně.“

Nejčastější odpověď byla taková, že si dotazovaní studenti myslí, že pojmu rozumí nebo mají alespoň nějakou určitou představu o tom, co by daný pojem mohl znamenat. Tuto možnost zvolilo 56 studentů. 16 studentů s jistotou uvedlo, že určitě ví, co daný pojem znamená. Pouze jedna desetina dotazovaných (8 respondentů) uvedla, že daný pojem nezná nebo neví co si pod ním představit.

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů má alespoň povědomí o tom, co pojem rizikové chování znamená. Toto zjištění je vcelku pozitivní, jelikož naznačuje, že jsou mladí lidé ve většině případů schopni hovořit o tématech spojených s rizikovým nebo kriminálním chováním a možná si tak i uvědomují následky, které by po takovém jednání mohly nastat.

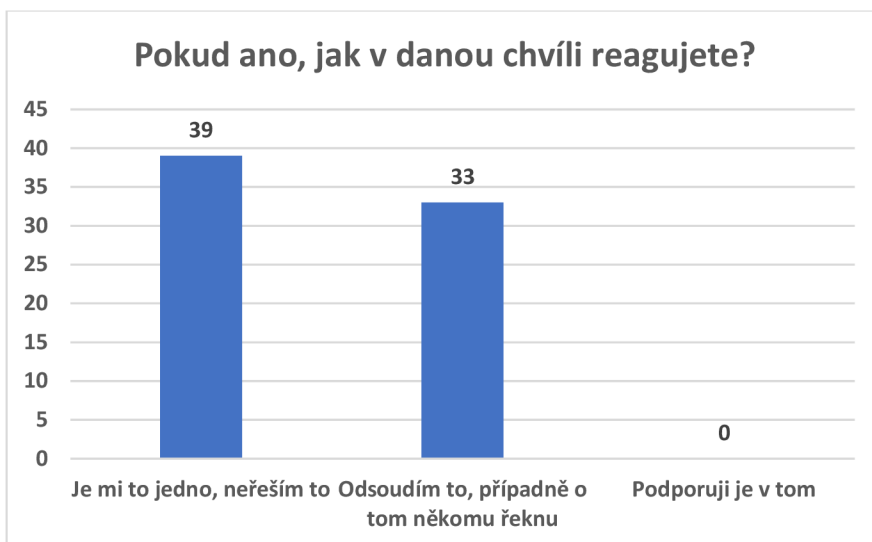

Obrázek 16, otázka č. 14 – Setkali jste se s takovým jednáním u někoho z Vašich vrstevníků?

Dále mě v rámci dotazníkového šetření zajímalo, zda se mládež, zapojena do dotazníkového šetření, někdy setkala s rizikovým chováním u někoho ze svých vrstevníků, ať už se jednalo o spolužáky, kamarády nebo osoby, se kterými se setkávají pouze na nějakém zájmovém kroužku nebo při jiných aktivitách.

Respondenti měli na výběr ze tří možností: setkali se s tímto chováním u svých vrstevníků pouze párkrát, setkávají se s ním celkem často nebo se s takovým chováním ze strany svých kamarádů neseťkávají vůbec.

Z 80 dotazovaných studentů jich 51 uvedlo, že se s rizikovým chováním u svých vrstevníků setkala jen párkrát, 15 studentů se s takovým jednáním neseťkalo nikdy a 14 respondentů zase uvedlo, že se s rizikovým chováním ze strany svých vrstevníků setkává docela často.

Obrázek 17, otázka č. 15 – Pokud ano, jak v danou chvíli reagujete?

Ve chvíli, kdy se mladistvý ocitne v situaci, ve které se jeden či více z jeho přátel dopustí některé z forem rizikového nebo kriminálního chování, nastává klíčový okamžik, a to způsob, jakým daný jedinec na tuto skutečnost reaguje.

V další otázce si studenti vybírali jednu z možností, jak na danou situaci reagovat. Nabídnuty byly 3 různé možnosti, které reflektují různé přístupy a způsoby reakcí. Na výběr bylo, zda v takovém jednání své vrstevníky podporují, zda takové chování odsuzují a případně ho nahlásí anebo zda se rozhodnou danou situaci ignorovat a neřešit ji.

Tato otázka byla dobrovolná vzhledem k té skutečnosti, že ne všichni respondenti se s takovým jednáním setkali. Z toho důvodu se týkala pouze těch, kteří mají s podobnou situací zkušenost, a proto odpovídalo pouze 72 studentů.

Z výsledků vyplývá, že téměř 40 z dotazovaných studentů uvedlo, že danou situaci neřeší a chování jejich vrstevníků je jim víceméně jedno. Tato skupina studentů zastává spíše pasivní postoj vůči rizikovému chování ze strany jejich přátel. Na druhou stranu 33 respondentů takové jednání odsuzuje a případně o tom někoho informuje, ať už rodiče nebo například někoho z učitelů. Tito studenti se zdají být aktivnější co se řešení problémů týká a zdá se, že nemají strach postavit se na stranu spravedlnosti a vzniklou situaci vhodným způsobem řešit.

Obrázek 18, otázka č. 16 – Ocitli jste se někdy v situaci, kdy jste byli někým jiným naváděni k nevhodnému chování?

Další důležitá otázka, kterou jsem směřovala k respondentům mého dotazníku, se týkala jejich zkušeností s tím, zda se někdy ocitli v situaci, kdy byli někým ze svých přátel pobízeni ke spáchání určitého činu, který je v rozporu se společenskými normami nebo stanovenými zákony.

V takové problematické situaci se podle odpovědí 53 respondentů ocitlo alespoň jednou za život. Což naznačuje tomu, že většina mladých lidí má s takovou situací zkušenost. Ze všech 80 dotazovaných jich 23 uvedlo, že je nikdo z jejich přátel k takovému chování nenaváděl. To znamená, že pro tyto jedince je tato situace naprosto neznámá. Naopak 4 studenti ve svých odpovědích uvádí, že se v takové situaci ocitají celkem často. To může být spojené například s prostředím, ve kterém se pohybují nebo s rodinnou situací, ze které pochází. Naštěstí se v takové situaci ocitá jen minimální množství respondentů.

Obrázek 19, otázka č. 17 – Nechali jste se k takovému jednání přemluvit?

Další otázka navazuje na otázku předchozí, a zaměřuje se na to, zda se respondenti k danému jednání nechali svými vrstevníky přemluvit a pokud ano, tak z jakého důvodu. Existuje velká řada možných důvodů, proč by se jedinec k rizikovému nebo kriminálnímu chování nechal přemluvit. Může to dělat proto, aby zapůsobil a předvedl se před svými vrstevníky, může to být snaha zapadnout do určité party nebo jen tak ze zvědavosti. Zároveň však k takovému jednání může být jedinec donucen pod výhružkami.

V rámci této otázky bylo možné zvolit více odpovědí, jelikož, jak už bylo řečeno, mohl mít jedinec důvodů několik. Nejčastěji studenti odpovídali, že se přemluvit nenechali, jelikož takové chování nepodporují a nelíbí se jim. Tuto možnost zvolilo 47 respondentů, což svědčí o odmítavém postavení vůči různým formám rizikového chování.

Následující odpovědi vypadaly takto:

- **16** respondentů uvedlo, že k danému jednání nechali přemluvit, jelikož jim takové chování přišlo vtipné a chtěli se ho sami dopustit
- **13** respondentů se nechalo přemluvit ze zvědavosti, což potvrzuje fakt, že mladí jedinci rádi experimentují a zkoumají určité hranice

- 6 respondentů se takového jednání dopustilo z toho důvodu, že chtěli zapadnout do určité party vrstevníků, z čehož vyplývá, že mladí jedinci touží po tom někam zapadat a patřit
- 6 respondentů dokonce ani neví, proč se k takovému jednání nechali přemluvit, což může znamenat, že se v danou chvíli cítili pod tlakem a měli zmatek v emocích

Na základě výsledků získaných v rámci této otázky je patrné, že zvědavost a touha po nových zážitcích a po experimentování patří mezi hlavní důvody, kvůli kterým se mládež rozhodne některou z forem rizikového chování vyzkoušet.

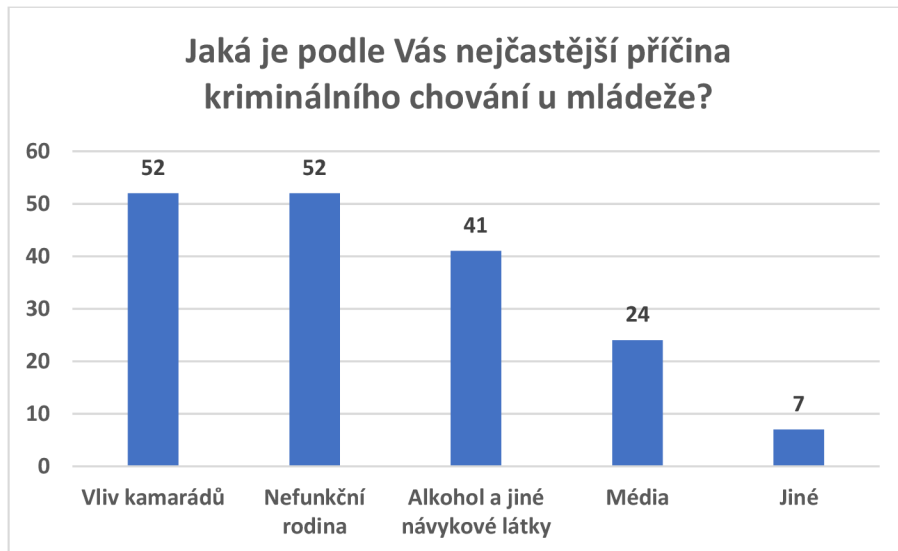
Obrázek 20, otázka č. 18 – Jak moc si myslíte, že vrstevníci, se kterými se stýkáte, ovlivňují Vaše názory?

Tato otázka je významná pro ověření jedné z předem stanovených hypotéz, která se zaměřuje na porovnání míry ovlivnění mládeže ze strany kamarádů, se kterými se jedinci osobně stýkají v reálném životě a ze strany influencerů, jejichž tvorbu jedinci sledují na internetu.

Podobně jako u otázky týkající se influencerů, i zde měli respondenti na výběr ze tří možností, a to, zda se nechávají svými vrstevníky ovlivňovat téměř ve všem, pouze v některých aspektech svého života anebo zda se svými vrstevníky nenechávají ovlivnit vůbec.

Odpovědi byly dost podobné jako u ovlivňování influencerů. Většina respondentů uvedla, že se svými kamarády v reálném životě nechává ovlivňovat

pouze v některých situacích, které nastanou. Ze všech dotazovaných jich 14 uvedlo, že jsou ovlivňováni skoro ve všem, což svědčí o výrazném vlivu sociálního okolí na jejich chování a rozhodování. Naopak pouze 8 studentů si myslí, že nejsou svými vrstevníky ovlivňováni vůbec, což ukazuje, že jsou odolnější vůči vnějším vlivům, které na ně působí.

Obrázek 21, otázka č. 19 – Jaká je podle Vás nejčastější příčina kriminálního chování u mládeže?

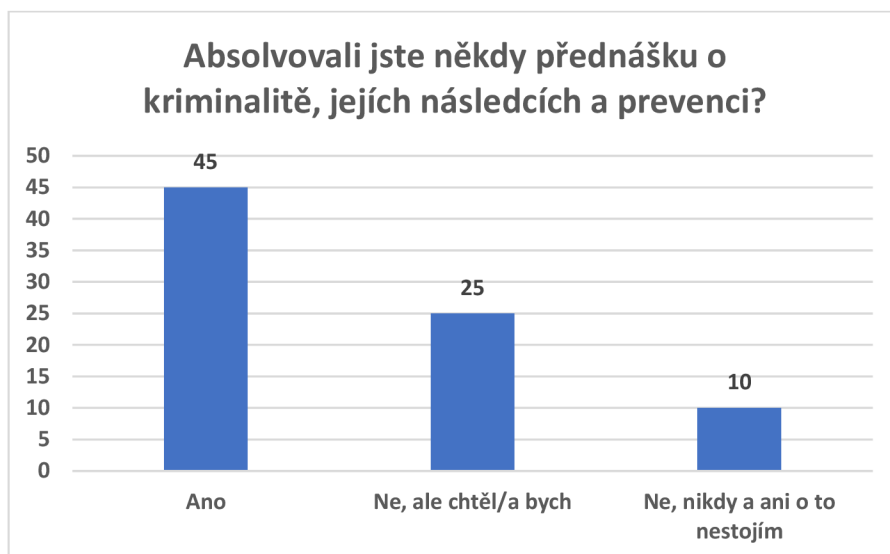
Předposlední otázka v rámci dotazníkového šetření se zaměřuje na příčiny kriminálního chování u mládeže. Zajímalo mě, jak danou problematiku dnešní mládež vnímá a co podle nich představuje hlavní příčinu toho, že se mladí lidé takového jednání dopouští.

Je potřeba si uvědomit, že důvodů ke kriminálnímu chování, které by bylo možné do odpovědí zařadit, je samozřejmě velké množství. Do dotazníku jsem však vybrala pouze pár z nich. Respondenti měli možnost vybrat i více z uvedených možností, pokud se nedokázali rozhodnout pouze pro jednu z nich.

Dvě nejčastější odpovědi naznačují, že velký vliv na kriminální chování u mládeže má jejich blízké okolí. Tyto dvě odpovědi byly:

- Vliv kamarádů – 52 respondentů
- Nefunkční rodina – 52 respondentů

Další v pořadí je dle studentů užívání alkoholu a jiných návykových látek. Tuto možnost označilo 41 respondentů. Poslední příčinou, kterou studenti označili, byl vliv médií. Tuto možnost zvolilo 24 studentů.

Obrázek 22, otázka č. 20 – Absolvovali jste někdy přednášku o kriminalitě, jejích následcích a prevenci?

Poslední otázka byla položena s cílem zjistit, zda je mládež dostatečně informována o problematice kriminality, uvědomuje si, jaké mohou být její následky, a především zda si jsou mladí lidé vědomi způsobů, jak je možné kriminalitě předcházet. Prevence kriminality je dle mého názoru klíčovým faktorem v boji proti této problematice.

Zajímalo mě, zda absolvovali nějaké přednášky nebo besedy týkající se problematiky kriminality a zda tato problematika vůbec zajímá. Odpovědi na tuto otázku nám poskytnou náhled do toho, jaké je povědomí mladých lidí o této společensky důležité tématice.

Z odpovědí vyplývá, že 45 studentů takovou přednášku absolvovalo. Z 80 respondentů jich 25 uvedlo, že sice žádnou přednášku nebo besedu o kriminalitě neabsolvovali, ale chtěli by. Překvapením pro mě bylo, když 10 studentů uvedlo, že je daná problematika ani nezajímá a žádnou přednášku na toto téma by absolvovat nechtěli. Osobně si myslím, že každý student by měl alespoň jednou přednášku týkající se kriminality navštívit, a získat tak alespoň základní množství informací o kriminalitě a jejích možných následcích.

8 Verifikace stanovených hypotéz

K ověření hypotéz jsem se dostala analýzou potřebných odpovědí z dotazníku a následným porovnáním výsledků. Pouze jedna z hypotéz byla potvrzena, zbylé tři byly na základě výsledků vyvráceny.

1) Děti z neúplných rodin se nechávají vrstevníky ovlivňovat více než děti z rodin úplných.

Cílem této hypotézy bylo ověřit, zda má specifický typ rodinného prostředí, ve které dítě vyrůstá, vliv na míru, jakou je dítě ovlivňováno ve svém rozhodování ohledně názorů, postojů, hudebních preferencí, módy a podobně.

Při ověřování dané hypotézy jsem srovnávala, jak moc jsou děti z úplných a neúplných rodin ovlivňovány, ať už kamarády v reálném světě nebo influencery, které sledují na sociálních sítích. Následně jsem počty odpovědí porovnávala a provedla finální výpočet, který stanovil, zda je hypotéza potvrzena či vyvrácena.

- Děti z úplné rodiny = **56** respondentů celkem
 - z toho ovlivňování influencery = 33
 - z toho ovlivňování kamarády v reálném světě = 53
 - ovlivnění alespoň jednou z možností = **55 respondentů**

- Děti z neúplné rodiny = **24** respondentů celkem
 - S jedním rodičem = **16** respondentů
 - Jiný typ rodiny = **8** respondentů
 - z toho ovlivňování influencery = 18
 - z toho ovlivňování kamarády v reálném světě = 19
 - ovlivnění alespoň jednou z možností = **23 respondentů**

- Děti z úplných rodin: $55/56 = 0,98$
- Děti z neúplných rodin: $23/24 = 0,96$

→ **HYPOTÉZA VYVRÁCENA** – $0,98 > 0,96$

2) Chlapci se nechají k rizikovému / kriminálnímu chování přemluvit častěji než dívky.

Cílem druhé hypotézy bylo ověřit, zda má pohlaví jedince vliv na častost dopouštění se rizikového či kriminálního chování, a to na základě vlivu vrstevníků – kdy je jedinec svými vrstevníky podněcován ke spáchání určitého činu.

V dotazníku někteří z respondentů zvolili více možností u otázky, proč se k danému jednání nechali přemluvit, proto se na první pohled zdá, že reagovalo více dotazovaných studentů (41), avšak při kontrole jednotlivých odpovědí je respondentů s ANO celkem jen 33 (26 dívek a 7 chlapců).

Pro ověření této hypotézy jsem vybrala počet respondentů, kteří uvedli, že se nechali svými vrstevníky k takovému jednání přemluvit a u každého z těchto studentů jsem zjistila, zda se v konkrétním případě jednalo o chlapce či dívku. Následně jsem porovнала počet chlapců a dívek a provedla finální výpočet, který danou hypotézu vyvrátil. Celkový počet chlapců respondentů (20) odpovídá jedné třetině dívek, tudíž se při výpočtu postupovalo jednoduše.

- Chlapci celkem = **20** respondentů
→ z toho chlapci, kteří se svými vrstevníky nechali přemluvit k nevhodnému chování = **7** chlapců
- Dívky celkem = **60** respondentů
→ z toho dívky, které se svými vrstevníky nechaly přemluvit k nevhodnému chování = **26** dívek

Chlapci → $7/20 = 0,35$

Dívky → $26/60 = 0,43$ (kdyby se vzala 1/3 dívek, aby byl jejich počet stejný, jako počet chlapců, tak → $8,6/20 = 0,43$)

→ **HYPOTÉZA VYVRÁCENA** – $0,35 < 0,43$

3) Děti, které mají sourozence, se rizikového / kriminálního chování dopouští více než děti bez sourozenců.

Třetí hypotéza měla za cíl ověřit, zda mají sourozenci vliv na chování jedinců. Při stanovení této hypotézy jsem se zaměřila na ten fakt, že v rodině, kde je více dětí, se často setkáváme s nedostatkem pozornosti ze strany rodičů. V ten moment se dítě může dopouštět nejrůznějších forem rizikového chování za tím účelem, upozornit na sebe a upoutat tak pozornost rodičů, aby si ho více všímali.

Při ověřování dané hypotézy bylo potřeba porovnat otázku č. 3 – zda mají respondenti sourozence s otázkou týkající se skutečnosti, zda se studenti nechali svými přáteli ovlivnit tak, aby se dopustili rizikového chování.

Na základě získaných výsledků jsem došla k závěru, že tuto předem stanovenou hypotézu nelze ověřit. To vzhledem ke skutečnosti, že ze všech respondentů uvedli pouze 2 z nich, v otázce č. 3, že nemají žádné sourozence. Tento počet je pro verifikaci hypotézy velmi malý.

→ HYPOTÉZA NELZE POTVRDIT ANI VYVRÁTIT VZHLEDEM K NÍZKÉMU POČTU RESPONDENTŮ NEZBYTNÝCH PRO JEJÍ OVĚŘENÍ

4) Mládež je ovlivňována spíše kamarády v reálném životě než influencery.

Poslední hypotéza ověřuje, zda je mládež v dnešní době více ovlivňována kamarády, se kterými se stýkají v reálném světě anebo naopak youtubery nebo jinými influencery, které sledují pouze na sociálních sítích.

I přes velice rychlý vývoj technologií, internetu a čím dál tím častější užívání sociálních sítí mladými lidmi, je mládež stále ovlivňována více svými přáteli, se kterými se stýká osobně než lidmi vystupujícími na internetu.

K verifikaci poslední hypotézy se použily výsledky získané z otázky č. 18 – jak moc se respondenti cítí být ovlivňováni kamarády v reálném světě, které se poté porovnaly s výsledky otázky č. 12 – jak moc se cítí být ve svých názorech ovlivňováni právě různými influencery, které sledují.

Výpočet proběhl sečtením těchto možností:

- Jsem ovlivňován téměř ve všem
 - Kamarády v reálném světě = **14**
 - Influencery na internetu = **3**
- Jsem ovlivňován pouze v některých věcech
 - Kamarády v reálném světě = **58**
 - Influencery na internetu = **48**

Tyto odpovědi byly sečteny u obou otázek a výsledky jsou následující:

- Mládež ovlivňována influencery celkem = **51** respondentů
- Mládež ovlivňována vrstevníky v reálném světě celkem = **72** respondentů

→ **HYPOTÉZA POTVRZENA – 72 > 51**

ZÁVĚR

Problematika delikvence dětí a mladistvých je obecně velmi důležitým tématem, kterému je potřeba věnovat dostatečnou pozornost. V momentě, kdy se jedinec dopouští delikventního jednání, totiž neohrožuje pouze sám sebe, ale především také celou společnost. Osobně si myslím, že je toto téma neustále řešené a to nejen na úrovni odborné, ze strany bezpečnostních složek nebo orgánů státní správy, ale také v prostředí škol, rodin, různých center nebo jedinců mezi sebou navzájem. Otázkou je, zda je dostatečná pozornost věnována primární prevenci. V rámci provedeného dotazníkového šetření byla položena jedna otázka, týkající se přednášek zaměřených právě na problematiku kriminality, její následky a možnou prevenci. Cílem bylo zjistit, zda studenti v dnešní době možnost takových besed mají, či nikoliv. Zhruba polovina z dotazovaných studentů uvedla, že měli možnost podobnou přednášku navštívit, druhá polovina takovou možnost neměla. Dle mého názoru je naprosto zásadní děti o této problematice včas informovat a seznámit je s možnými následky. Myslím si, že informovanost je dostatečná možná z té teoretické stránky, ale na praktické části by bylo potřeba zapracovat. Školy by měly zprostředkovat besedy, které se budou týkat nejen kriminality, ale i jiných sociálně patologických jevů jako je například užívání návykových látek nebo šikana.

Důvodů, proč jsou děti a mladiství jednou z nejrizikovějších skupin obyvatelstva je hned několik. V adolescentním věku jsou jedinci snadno ovlivnitelní a snadno zmanipulovatelní, a to právě zejména ze strany svých vrstevníků, se kterými tráví volný čas. Mladý jedinec rád experimentuje a poznává určité hranice, vzhledem k nedostatku zkušeností v tak nízkém věku však postrádá určitou sebezáchovu, neumí své rozhodování a chování tak dobře kontrolovat a nedokáže ještě pořádně rozlišit co je a není vhodné, neuvědomuje si, v jakou chvíli by měl daného jednání nechat a podobně.

Cílem práce bylo charakterizovat problematiku delikvence mládeže, včetně jejího vývoje během posledních let, a následně se také zaměřit na její fenomenologii a etiologii. Součástí kapitoly věnující se fenomenologii kriminality byla struktura kriminality mládeže a následně vývoj samotné kriminality. Co se týče struktury kriminality, policejní statistiky potvrzují, že u mladých pachatelů neustále

převládá majetková kriminalita. Hned za ní se nachází ostatní kriminalita, do které patří skutky jako je sprejerství nebo výtržnictví. Naopak nejméně početnou kategorií v rámci kriminality je kriminalita zbývajících, která zahrnuje skutky jako týrání zvířat nebo také dopravní nehody. Díky policejním statistikám, které jsou každý rok uveřejňovány na webových stránkách PČR je možné porovnat, jak se kriminalita mládeže v jednotlivých letech vyvíjí a zda její hodnoty klesají či rostou. Posledních několik let bylo možné vidět, že registrované trestné činy, kterých se dopustili mladí pachatelé, se oproti předchozím rokům výrazně snižují, přesto je však potřebné nebrat tuto problematiku na lehkou váhu.

V rámci etiologie kriminality mládeže jsem se zaměřila na popis několika činitelů, které na jedince během jeho vývoje působí. Více jsem se však zaměřila na vliv vrstevnických skupin, na který jsem se soustředila také při zpracování praktické části této práce. Dotazníkové šetření bylo zrealizované v prostředí víceletého a čtyřletého gymnázia v Písku. Tuto školu jsem zvolila především z toho důvodu, že jsem sama absolventkou, a tak k ní mám určité pouto a zajímalo mě, jak si při vyplňování dotazníku studenti povedou a jaké budou celkové výsledné hodnoty. Dotazník byl zaměřen především na vliv vrstevníků na dnešní mládež, a to jak ze strany přátel, se kterými se jedinci stýkají, tak ze strany internetových tvůrců. Při vyhodnocování výsledků bylo mimo jiné zjištěno, že se mladí jedinci cítí být ovlivňováni více svými reálnými kamarády než vrstevníky, které sledují na internetu. Toto zjištění pro mě bylo celkem překvapivé, jelikož žijeme v době, kdy je, zejména pro mladou generaci, používání internetu a sledování sociálních sítí více než běžné a v důsledku toho, že tráví jedinci na internetu velké množství času často zanedbávají čas strávený se svými přáteli a místo výletu nebo společných aktivit sedí doma a sledují videa na Tik Tok.

Kriminalita je vážným problémem, který ohrožuje jedince i společnost, každopádně vždy tu byla a vždy tu bude. Důležité je mít situaci pod kontrolou a zavádět různá preventivní opatření, a to zejména u dětí a mládeže. Cíl práce, který byl stanoven v zadání, byl dle mého názoru splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

1. 11. Kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici, Bangkok 18. - 25. dubna 2005. Základní dokumenty kongresu předložené delegátům. 1. Vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2006. ISBN 80-7338-045-5
2. BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2013-0.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4.
4. CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998.
5. KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Pedagogická praxe. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-945-3.
6. MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminalita mládeže v podmínkách současné české společnosti: pro studenty magisterského studijního programu*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-483-0.
7. MAREŠOVÁ, Alena. *Sociálně patologické jevy u mládeže a návrh opatření k omezení jejich vzniku*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997. ISBN 80-86008-34-7.
8. MATOUŠEK, Oldřich. *Práce s rizikovou mládeží: projekt LATA a další alternativy věznění mládeže*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-064-2.
9. MORAVCOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana a BURIÁNEK, Jiří. *Delikvence mládeže: Trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-860-3.
10. MUNCIE John. *Youth & crime*. Third edition. Sage, 2004. ISBN 978-84787-432-0
11. PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

12. SHOEMAKER, Donald J. *Juvenile Delinquency*. Third edition. Rowman & Littlefield, 2018. ISBN 978-1-4422-7194-4.
13. SIEGEL, Larry a SENNA, Joseph. *Juvenile Delinquency: Theory, Practice and Law*. St. Paul: West, 1988. ISBN 0-314-63180-1.
14. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7
15. SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4042-3.
16. WIKSTRÖM, Per-Olof H. a BUTTERWORTH, David A. *Adolescent crime: Individual differences and lifestyles*. Willan Publishing, 2006. ISBN 978-1-84392-369-5.
17. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2.

Časopisecké články

1. MAREŠOVÁ, Alena. *Dopad globalizace na delikvenci mládeže*. Kriminální věda č. 2, 2019. ISSN 1210-9150. Str. 115-126.

Zákonná úprava

1. ČESKO. *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>
2. ČESKO. *Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže*. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Webové stránky a elektronické zdroje

1. AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ. *Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež*. Online. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/socialni-sluzby/nizkoprahova-zarizeni-pro-deti-a-mladez/>
2. BEJBL, Martin. *Struktura a vývoj kriminality v České republice*. Online, diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2009. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/24082/DPTX_2008_2_11220_HS9999_36508_0_70608.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [ČSÚ]. *Věkové složení obyvatelstva*. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-obyvatelstva>
4. KOLOUCH, David; KERNER Jakub a HRDLIČKA Michal. *Sociální sítě a jejich vliv na duševní zdraví mládeže*. Online. In: Česká a slovenská psychiatrie, říjen 2023. Dostupné z: <http://www.cspsychiatr.cz/detail.php?stat=1542>
5. MASARYKOVA UNIVERZITA [MUNI]. *Osobnost pachatele trestných činů*. Online, 2013. Dostupné z: <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/osobnost>
6. MINISTERSTVO VNITRA [MV]. *Prevence kriminality na regionální a lokální úrovni*. Typy projektů prevence kriminality. Online, 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
7. MINISTERSTVO VNITRA [MV]. *Sociologická rešerše výzkumů ke kriminalitě a sociálně patologickým jevům u dětí a mladistvých*. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sociologicka-reserse-vyzkumu-ke-kriminalite-a-socialne-patologickym-jevum-u-deti-a-mladistvych.aspx>
8. NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT [NPI]. *Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/ramps/ppp.html>

9. OTTLOVÁ, Kateřina. *Vliv vrstevníků na delikvenci mladistvých*. Online, bakalářská práce. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, Fakulta bezpečnostně právní, 2022. Dostupné z: https://theses.cz/id/1jyzei/BP_ottlova_2022.pdf
10. PELCÁK, Stanislav a PELCÁKOVÁ Monika. *Rizikové chování u dětí a mládeže*. Online, PDF. Benepal a.s., 2013. 2. vydání. Dostupné z: https://www.benepal.cz/files/project_3_file/Rizikove-chovani-aktualizovana-publikace.pdf
11. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY [PČR]. *Statistické přehledy kriminality*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
12. PREVENCE KRIMINALITY, prevencekriminality.cz. *Prevence kriminality*. Online. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/>
13. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: Od deviace k fragmentaci*. Sociální pedagogika, ročník 3, číslo 1. Online, duben 2015. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2015/04/STUDIE_Subkultury-ml%C3%A1de%C5%BEE.-Od-deviace-k-fragmentaci_Final.pdf
14. SMRŽ, Josef. *Co se skrývá pod orgánem sociálně-právní ochrany dětí?* Online. In: Šance dětem, 27. 02. 2023. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/co-se-skryva-pod-organem-socialne-pravni-ochrany-deti>
15. TEXL, David. *Kriminalita a delikvence mládeže*. Online. In: Právní prostor, 13.06.2022. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/kriminalita-delikvence-mladeze>
16. WE ARE IMPACT LAW, impactlaw.com. *Criminal law: Juvenile. Prevention* Online. Dostupné z: <https://www.impactlaw.com/criminal-law/juvenile/prevention>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Vývoj celkové kriminality od roku 2010	22
Obrázek 2 – Vývoj kriminality mládeže od roku 2010	23
Obrázek 3 – Vývoj počtu obyvatel od roku 2010	24
Obrázek 4 , otázka č. 1 – Jaké je Vaše pohlaví?.....	43
Obrázek 5 , otázka č. 2 – Jaký je Váš věk?	44
Obrázek 6 , otázka č. 3 – Máte nějaké sourozence?.....	45
Obrázek 7 , otázka č. 4–V jaké rodině žijete?.....	46
Obrázek 8 , otázka č. 5 – Navštěvujete nějaký zájmový kroužek? Jak často? ...	47
Obrázek 9 , otázka č. 7 – Kolik hodin denně trávíte na internetu?.....	51
Obrázek 10 , otázka č. 8 – Kolik z Vámi uvedeného času trávíte pouze na sociálních sítích?.....	52
Obrázek 11 , otázka č. 9 – Máte kamarády v podobném věku, se kterými jste se seznámili na internetu, ale v reálném světě jste se nikdy nepotkali?	53
Obrázek 12 , otázka č. 10 – Jak moc kamarádům z internetu důvěřujete?	54
Obrázek 13 , otázka č. 11 – Sledujete na internetu nějaké youtubery či jiné influencery v podobném věku, jako jste Vy?.....	55
Obrázek 14 , otázka č. 12 – Jak moc si myslíte, že Vás tyto influenceři ovlivňují?	56
Obrázek 15 , otázka č. 13 – Víte, co znamená pojem rizikové / kriminální chování?	57
Obrázek 16 , otázka č. 14 – Setkali jste se s takovým jednáním u někoho z Vašich vrstevníků?.....	58
Obrázek 17 , otázka č. 15 – Pokud ano, jak v danou chvíli reagujete?	59
Obrázek 18 , otázka č. 16 – Ocitli jste se někdy v situaci, kdy jste byli někým jiným naváděni k nevhodnému chování?.....	60
Obrázek 19 , otázka č. 17 – Nechali jste se k takovému jednání přemluvit?	61
Obrázek 20 , otázka č. 18 – Jak moc si myslíte, že vrstevníci, se kterými se stýkáte, ovlivňují Vaše názory?	62
Obrázek 21 , otázka č. 19 – Jaká je podle Vás nejčastější příčina kriminálního chování u mládeže?	63

Obrázek 22, otázka č. 20 – Absolvovali jste někdy přednášku o kriminalitě, jejích následcích a prevenci? 64

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Statistika kriminality mládeže.....	17
Tabulka 2 – Přehled spáchaných TČ mládeží v letech 2020-2023.....	18
Tabulka 3 – Vývoj kriminality v letech 2010–2023.....	21
Tabulka 4 - otázka č. 6 – Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas?.....	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Jednotlivé otázky pokládané v rámci provedeného dotazníkového šetření

PŘÍLOHY PRÁCE

Příloha č. 1 – Jednotlivé otázky pokládané v rámci provedeného dotazníkového šetření

Vliv vrstevníků na delikvenci mládeže

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Cmíralová a studuji poslední ročník magisterského studia na Policejní akademii České republiky v Praze. Chtěla bych Vás poprosit, zda byste mohli věnovat pár minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní a slouží pouze k účelům souvisejícím s mou diplomovou prací.

Mockrát Vám děkuji.

SPUSTIT DOTAZNÍK TEĎ

1. Jaké je Vaše pohlaví?*

Žena

Muž

2. Jaký je Váš věk?*

Napište jedno nebo více slov...

500

3. Máte nějaké sourozence?*

Pokud ano, kolik?

Nemám žádné

Ano, jednoho

Ano, 2 a více

4. V jaké rodině žijete?*

Úplná rodina

Žiji jen s jedním rodičem

Jiné

5. Navštěvujete nějaký zájmový kroužek? Jak často?*

Př. sport, umění, ...

Ne, nenavštěvuji

Ano, 1x - 2x týdně

Ano, 3x týdně a více

6. Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas?*

Napište jedno nebo více slov...

500

7. Kolik hodin denně trávíte na internetu?*

Sociální sítě, hry, škola, ...

1 - 2 hodiny

3 - 4 hodiny

5 hodin a více

8. Kolik z Vámi uvedeného času trávíte pouze na sociálních sítích?*

(0 % = žádný čas, 100 % = všechny čas)

Nemám sociální sítě

10%

50%

90% a více

+

9. Máte kamarády v podobném věku, se kterými jste se seznámili na internetu, ale v reálném světě jste se nikdy nepotkali?*

Ne, nemám

Ano, mám pár přátel pouze v internetovém prostředí

Ano, mám velké množství přátel na internetu

+

10. Jak moc kamarádům z internetu důvěřujete?*

Spíše jim nedůvěřuji, protože jsme se nikdy nesešli osobně

Důvěřuji jim pouze v nějakých věcech

Důvěřuji jim stejně, jako kamarádům v reálném životě

+

11. Sledujete na internetu nějaké youtubery či jiné influencery v podobném věku, jako jste Vy?*

Ne, nesleduji

Ano, sleduji

+

12. Jak moc si myslíte, že Vás tyto influenceři ovlivňují?*

Ve Vašich názorech, v módě, v tom jak trávíte volný čas a podobně.

Neovlivňují mě

Ovlivňují mě pouze v něčem

Ovlivňují mě skoro ve všem, beru je jako svůj vzor

13. Víte, co znamená pojem rizikové / kriminální chování?*

Myslím, že vím / Představu mám

Ne, nevím

Ano, vím

Zjednodušeně se dá takové chování chápat jako něco nedovoleného a nebezpečného pro jedince či společnost. Jedná se o jednání, při kterém dochází k porušování pravidel a zákonů. Za takové jednání je většinou uložen nějaký trest.

Jako příklad můžeme uvést šikanu, fyzické násilí, záškoláctví, rasismus, užívání návykových látek, ale také trestnou činnost jako krádeže a podobně.

14. Setkali jste se s takovým jednáním u někoho z Vašich vrstevníků?*

U spolužáků, kamarádů, sourozenců, ...

Ne, nikdy

Ano, párkrát

Ano, docela často

15. Pokud ano, jak v danou chvíli reagujete?

Pokud ne, otázku přeskočte.

Podporuji je v tom

Je mi to jedno, neřeším to

Odsoudím to, případně o tom někomu řeknu

16. Ocitli jste se někdy v situaci, kdy jste byli někým jiným naváděni k nevhodnému chování?*

Ne, nikdy

Ano, jen párkrát

Ano, docela často mě k takovému jednání kamarádi přemlouvají

17. Nechali jste se k takovému jednání přemluvit?*

Pokud ano, proč?

Ne, nikdy, takové chování se mi nelíbí

Ano, přišlo mi to jako sranda a chtěl/a jsem to zkusit

Ano, chtěl/a jsem zapadnout do party

Ano, ze zvědavosti

Ano, ale nevím proč

18. Jak moc si myslíte, že vrstevníci, se kterými se stýkáte, ovlivňují Vaše názory?*

Názory na vztahy, chování, hudbu, školu a podobně.

Neovlivňují mě

Ovlivňují mě pouze v některých věcech

Ovlivňují mě skoro ve všem

19. Jaká je podle Vás nejčastější příčina kriminálního chování u mládeže?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí.

Nefunkční rodina

Vliv kamarádů

Média

Alkohol a jiné návykové látky

Jiné

20. Absolvovali jste někdy přednášku o kriminalitě, jejích následcích a prevenci?*

Ne, nikdy a ani o to nestojím

Ne, ale chtěl/a bych

Ano

SEZNAM ZKRATEK

Apod.	A podobně
Cca	Cirka (přibližně)
CNS	Centrální nervová soustava
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ISRD	International Self-Report Delinquency Study (Mezinárodní sebe posuzovací studie delikvence)
MŠ	Mateřská škola
MV	Ministerstvo vnitra
Např.	Například
NZDM	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
PLJ	Psychotropní látky a jedy
PPP	Pedagogicko-psychologické poradny
SŠ	Střední škola
TČ	Trestný čin
Tzv.	Takzvaný
ÚR	Úřední rozhodnutí
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
ZŠ	Základní škola